ROMANIA

JSF - O ŞANSĂ A SF-ULUI ROMÂNESC

JURNALUL® S.F.

Nr. 70

Anu l III ■ Săptămînal de Science – Fiction ■ 16 pagini ■ 150 lei

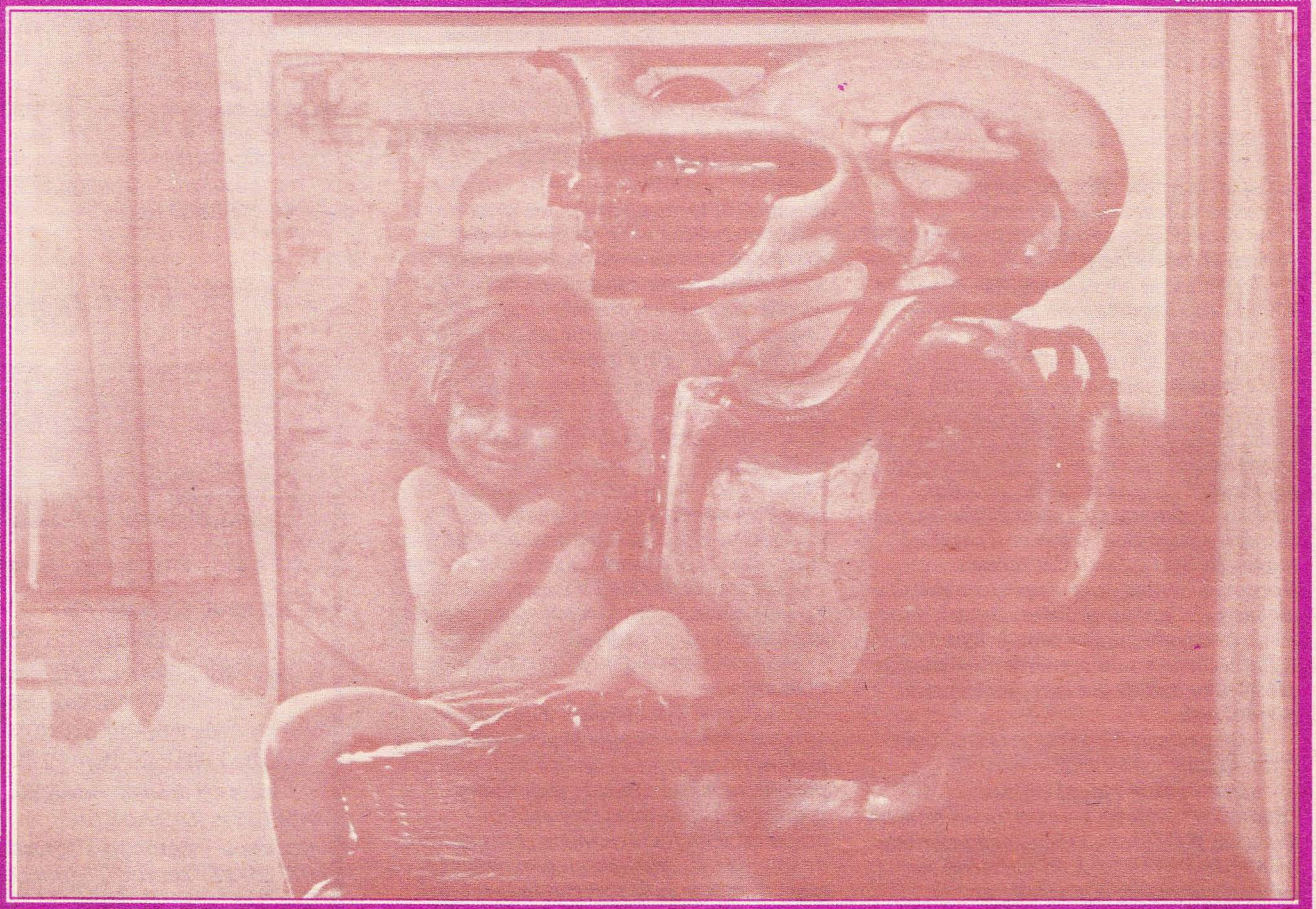

Integral MIHAIL GRĂMESCU

INTEGRAL

Mihail Grămescu

Autoportret
Mihail Grămescu(1973)

– Ce opţiuni politice ai?

– Nici una, evident. Nu mă convinge platforma nici unui partid, în clipa de faţă.

– Ce profesie ai?

– Am avut mai multe: de la ucenic, strungar şi muncitor necalificat pînă la tehnician c.t.c.-ist, consilier editorial, scriitor profesionist, redactor şi corector.

– Ai alte surse de venituri în afara celor provenite din muncă?

– Răspunsul meu este nu. Am rămas, ca şi înainte de Revoluţie, un nobil proletar.

– Crezi că pînă la revoluţie te-ai bucurat de suficientă popularitate?

– Dintr-un anumit punct de vedere, cel puţin pînă la un moment dat, se poate spune că da: aceea de înger răzvrătit. Din punct de vedere oficial, totuşi, nu se poate spune că am făcut parte din categoria „tinerilor scriitori" recunoscuţi de autorităţile literare şi politice drept glorie: cum ar fi cazul lui Mircea Nedelciu, Zaciu, Cărtărescu... Dinescu. Eu eram, în principiu, categorisit mai degrabă scriitor proletar, amator, decît glorie a scrisului, ţinînd cont de faptul că regimul comunist nu promova progeniturile categoriilor sociale din care făceau parte părinţii mei.

– De ce de la „Phreeria" n-ai mai avut nici o apariţie editorială?

– Pentru că în planul editurii „Eminescu" unde mi s-a spus, la un moment dat, că aş fi programat să apar cu prioritate nu a apărut nimic pînă mi-am retras eu volumele de poezie şi proză. Pentru că diferitele edituri care m-au contactat, sau mi-au ţinut volumele multă vreme promiţînd că vor apare, înapoindu-mi-le după aceea din motive economice: Ed. Sport-Turism, diferite alte edituri particulare şi pentru că Editura „Nemira" nu şi-a respectat planul editorial pe anul 1993 în care eram trecut cu volumul „Săritorii în gol", reanunţat pentru anul în curs.

– Cum îţi motivezi apartenenţa la S.F.?

– Absolut ocazional. Pînă în 1977 am încercat să public poezie, dar pentru că poezia mea „nu era pe linie", ca de altfel şi proza realistă, criticată vehement de tov. Mircea Nedelciu în şedinţele cenaclului părintelui realismului socialist, Ovidiu S. Crohmălniceanu, mare Glorie a SF-ului postrevoluţionar, am fost „adoptat" întîmplător de cenaclurile studenţeşti şi, ulterior, de cele ale Uniunii Scriitorilor pentru că, presupun, textele mele de ficţiune şi speculaţiile filosofice şi ştiinţifice, cu aluzii politice, erau mult mai puţin plicticoase decît rapoartele oficiale la diferite congrese sau decît capodoperele stahanoviste, aşa cum, acum, sînt convins că proza mea ostentativ moralizatoare ar reprezenta o concurenţă (loială!) pentru abundenţa de freudism literar cu care ne plictiseşte taraba liberă.

– Cum te defineşti din punct de vedere literar, ţinînd cont de inhibiţia şi refuzul criticii de a te include într-un curent anume?

– Încă de cînd eram prin şcoală am simţit o repulsie nestăpînită împotriva criticilor „cronicari" care împart literatura în „sertărele". Tocmai de aceea unul din deziderateele pe care mi le-am propus la fiecare text al meu a fost să sfideze „sertărelele" şi să reprezinte o capcană pentru filologii cu pretenţii intelectualiste. Aşa încît dacă există tineri fani SF care au reţineri să mă încadreze într-un gen consacrat, înseamnă că eu mi-am realizat ce-mi propusesem, pe de o parte, şi pe de altă parte că ei sînt mult mai subtili ca agenţi literari decît mulţi critici consacraţi. Există, totuşi, un număr de texte ale mele care ar putea fi încadrate cu oarecare toleranţă în categoria gestei moderne, deci poemului epic.

– Ai mai scris după '89 literatură?

–Da. Destul, şi aş mai putea scrie dacă aş avea motive (dacă aş fi publicat).

– Cum crezi că-ţi va fi apreciată „opera", postum?

– „Opera" unui scriitor, pentru a putea fi apreciată trebuie să ajungă posterităţii, or la posteritate nu poate să ajungă decît prin prezent. În măsura în care majoritatea textelor oferite de mine spre publicare prezentului au fost deformate „constructiv" de colective de „intelectuali progresişti de marcă", este greu de apreciat în ce măsură posteritatea va avea acces la adevăratele mele produse estetice şi nu la „compoturile" diferitelor colective redacţionale, încorsetate în diverse lanţuri politice, ideologice, economice sau comerciale. Din acest punct de vedere apreciez modul fidel (sau aproximativ fidel) în care textele mele au fost oferite publicului de „Jurnalul SF" şi de publicaţiile Anticipaţia.

Ingrid Şuşu *văzută de* Ionuţ Bănuţă

A consemnat, Ingrid ŞUŞU

JURNALUL S.F.

Premiul Convenţiei Naţionale de SF 1993

Editat de : INTACT

COLECTIVUL DE REDACŢIE :
Adrian BĂNUŢĂ (Redactor şef)
Dan MERIŞCA, Nicolae C. ARITON, Ionuţ BĂNUŢĂ,
Ovidiu BUFNILĂ, George CEAUŞU,
Cristian IONESCU, Cătălin IONESCU,
Mihai Dan PAVELESCU, Dan POPESCU, Petrică SÎRBU
Isabela ION (Redactor) Marian IRIMIA (fotoreporter)

ADRESA REDACŢIEI :
Şoseaua Bucureşti-Ploieşti,
nr. 25-27, sector 1, Bucureşti.
Tel. 3127135, 3129366, 3129945

Răspunderea materialelor informative revine autorilor.

INTEGRAL

Mihail Grămescu

IPOTEZE EXOTICE ŞI PARADOXALE ÎN MITOLOGIE

În studiul diferitelor mituri şi legende (mai ales chineze - Gun Yu Zhi Shui - Gun şi Yu stăvilesc puhoaiele) transpare o interesantă ipoteză despre dispariţia saurienilor uriaşi, eventual carnivori, cu platoşe. De obicei pusă pe seama diferitelor posibile catastrofe naturale ca glaciaţiunile, iridiul cometelor sau chiar diferitelor tulburări hipofizare sau distrugerii florei prin cantităţile mari de hrană pe care se pare că le consumau aceşti monştri - exterminarea lor în masă ar fi putut, totuşi să fie întreprinsă şi de om, chiar cu mijloace rudimentare - şi anume, pur şi simplu prin îndiguirea zonelor populate de familiile de uriaşi, producînd, pur şi simplu, înecarea acestora în grupuri mari, ceea ce ar explica „cimitirele" rămase în multe locuri joase, dînd o explicaţie mai deosebită mitului Potopului - atît celui din mitologiile sumeriene şi iudaice, cît şi celor extrem asiatice şi amerindiene din legendele despre Arcaşul Yin, şi explicînd, totodată, poate, şi marile lucrări de îndiguire a Nilului. Chiar şi tactica lui Mihai Bravu în bătălia de la Călugăreni nu a făcut altceva decît să aplice vechiul principiu al „politicii apei".

•

Istoria culturii şi civilizaţiei are o memorie paradoxal de scurtă. Descoperim şi redescoperim în mod savuros Americi de multă vreme cunoscute de Columbi, Erici Roşii şi cine ştie cîţi alţii înainte de aceştia. Pe la începutul erei noastre, rabinii evrei afirmau frecvent că „numai plebea se mai îndoieşte astăzi de faptul că Pămîntul este rotund şi că se roteşte împrejurul Soarelui" - ceea ce nu a împiedicat arderea pe rug a lui Giordano Bruno ca eretic şi acuzarea lui Tycho Brahe şi Copernicus. Nu este exclus ca şi următoarea mea speculaţie să nu fie, de fapt, decît o nouă veche descoperire a unei Americi de multă vreme descoperite. Problema începe de la întrebarea dacă tăbliţele de lut scrise în cuneiforme au aceeaşi „vîrstă" cu... pietrele din care sînt edificate piramidele. În acest caz, blocurile din care sînt edificate aceste construcţii ar putea fi produse aluvionare din cursul Nilului. Pentru eliberarea fluviului de bogatele depuneri aduse de torenţi din munţii de grohotiş ai Etiopiei, felahii ar fi putut strînge materialul roşu anual în forme cubice pe care le depozitau piramidal, şi pe care, ulterior, prin ardere, le-ar fi putut pietrifica - pentru această operaţiune folosind, cine ştie, dacă nu chiar mult deplînsul lemn al codrilor Libanului. Principiul construirii de edificii ciclopice cu ajutorul cărămizilor arse nu era nou - şi să nu uităm că piramida în trepte de la Saquarah este prima, ca

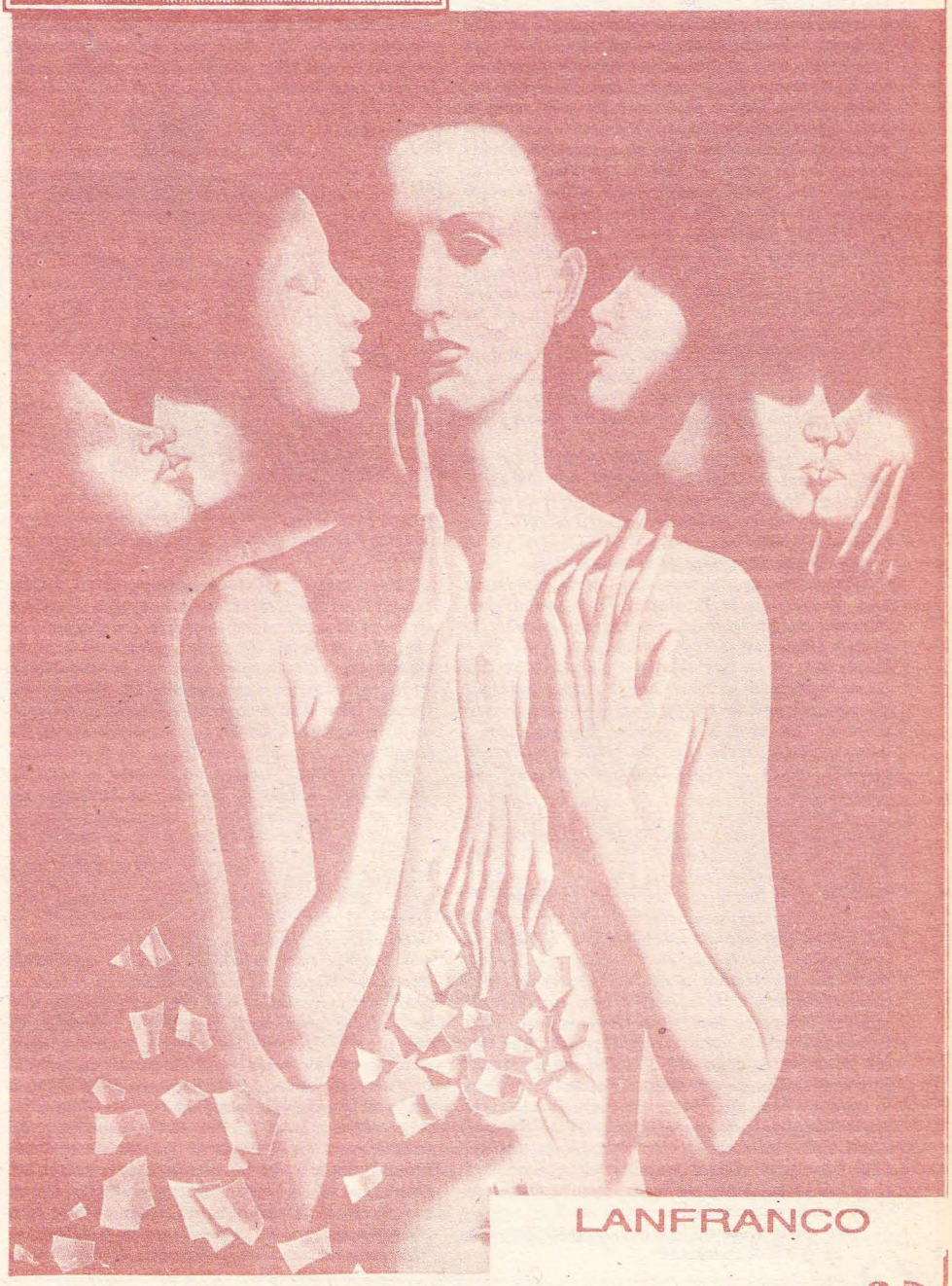

LANFRANCO

TIPARUL EXECUTAT LA TIPOGRAFIA
INTACT

Director administrativ:
Titus GUVIR

Tehnoredactare computerizată
Adrian şi Ionuţ BĂNUŢĂ

Culegere:
Doina PREOTU
Mihaela IVAN

Corectură:
Ancuţa VINŢEANU

Montaj offset:
Daniel STĂNICĂ
Mariana SEBE
Silvana GREERE

JURNALUL S.F. este înscris în Catalogul Presei la poziţia 2.128. Abonamentele se pot face la orice centru RODIPET.
Cititorii din străinătate se pot abona prin RODIPET SA PO BOX 33-35, telex 11995 Telefax 3129432 Bucureşti - România Piaţa Presei Libere nr. 1.

Acest săptămînal face parte din reţeaua naţională a publicaţiilor
JURNALUL ®
Director:
Dan DIACONESCU
Redactor şef:
Marius TUCĂ

INTEGRAL

Mihail Grămescu

datare istorică. Asta ar explica de ce încercările de a justifica „ingineresțe" transportul (pe apa fluviului) a uriașelor blocuri cu ajutorul corăbiilor (de papirus) se vădește o imposibilitate practică. Ipoteza propusă de mine ar explica și lipsa lianților sau altor mijloace de prindere a blocurilor între ele, precum și formele lor aproape identice geometric, basoreliefurile „standardizate" stereotip și perfecta îmbinare a blocurilor.

O altă ipoteză privind „tăierea" pietrei, în carierele din munți, ar putea fi și cea a utilizării, în acest scop de mijloace, nu fizice, ci chimice (nu trebuie uitat aplicația deosebită a preoților egipteni pentru științele cu acest specific - cuplul Seckmet - Bestet reprezentînd unul dintre cele mai importante simboluri ale caselor imperiale, iar în evul mediu, în epoca marilor cruciade, Mafomet era încă o divinitate de prim rang în zona Orientului Apropiat). Nu este deci deloc exclus ca vechii constructori să fi cunoscut efectul erodant al apelor acide asupra rocilor calcaroase, după cunoștințele mele, în zonă existînd izvoare cu apă puternic carbonică.

Desigur explicația de mai sus nu poate fi extrapolată și la alte construcții megalitice, cum ar fi cele din Insula Paștelui, care sînt tăiate în blocuri de granit masiv, și nici straniilor formațiuni de menhire titanice, cum ar fi cele de la Stonehenge - la a căror înălțare nu mi se pare paluzibilă decît ipoteza folosirii tracțiunii animale - poate mamuți, ale căror fosile se găsesc în împrejurimi - pe suprafețe inițial acoperite cu pămînt, după "plantarea" uriașelor pietre fiind apoi degajate.

Remarcabil este obsesivul semn al Calului Alb, prezent frecvent în incrustații în solul dur - semn pe care eu l-am mai întîlnit și în zona cetăților dacice (Deva- acoperit ulterior, în "Epoca..." de sloganuri festiviste) - ca o prezumtivă reminiscență de cultură celtică.

Cît despre deplasarea statuilor de mai multe sute de tone din Insula Paștelui prin schimbarea centrului de greutate al acestora pe movile de pietriș (așa cum a fost ea formulată de Thor Hayerdal), mi se pare destul de plauzibilă, dar ea nu explică totuși scoaterea uriașelor „păpuși" din carierele interioare ale craterelor vulcanice de unde au fost extrase și unde au fost sculptate - așa cum este foarte greu de găsit o explicație tehnică pentru „Cetățile Oamenilor Păsări" din insulele Pacificului.

Remarcabil mi se pare însă faptul că majoritatea acestor monumente și „operații" în piatră au fost executate în preajma vulcanilor activi. Nu este deci exclus ca ideea celor care le-au făcut să fi fost aceea de a „vărsa" cupele cu foc ale craterelor, poate cu intenția de a folosi căldura masei incandescente pentru încălzire, în imaginația tehnică primitivă a celor de demult, dacă cei de demult erau, cu adevărat, mai primitivi decît noi, trăind ideea că vulcanii reprezintă bazine hemisferice concave cu masă incandescentă. Scopul „vărsării" masei fierbinți din imensele cupe pentru a încălzi împrejurimile (sau insulele) ar sugera rațiunii noastre că epoca în care au fost ele făcute ar corespunde unei perioade glaciare - sau, cine știe? chiar unei epoci mult mai recente - de exemplu perioadei Micii Glaciațiuni dintre începutul mileniului nostru și primele lui sute de ani, înainte de care Groenlanda mai era încă... o țară verde.

Dar cît de lungi au fost aceste glaciațiuni? Și ce le-o fi determinat?

Miturile par să aibă uneori stranii corespondențe în natura fizică a lumii acesteia. Cele „trei Gorgone" ale muncilor lui Hercule din mitologia greacă ar putea fi interpretate și ca trei posibile cratere vulcanice, dintre care două erupeau cu intermitențe în vreme ce al treilea era „etern" - în sensul că erupea continuu. Lupta lui Hercule cu Hidra din Lerna, spre dezamăgirea adepților ipotezelor paleoastronautice, paradoxale ori mistice, ar fi putut reprezenta o mult mai telurică asanare a unei mlaștini, sau o stăvilire a unui... vulcan noroios (una din paternitățile herculeene fiind cea dacică). În asemenea cazuri „Măreția" unor eroi ca Hercule sau Arcașul Yin s-ar putea referi la o grandoare nu atît de statură cît la una mai confucianistă, care nu ar viza forța propriu-zisă a acestor „eroi",

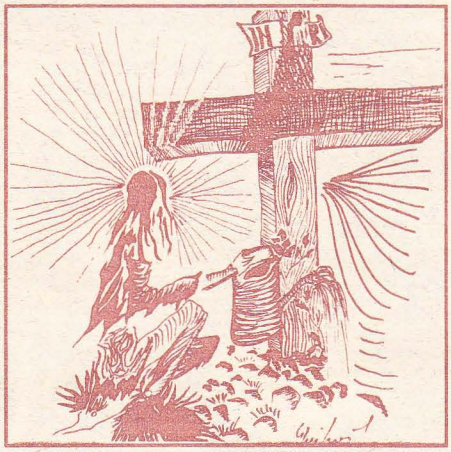

grafică M. Grămescu

ci importanța faptei întreprinse, personajele putînd fi, ca ființe reale, mult mai puțin simpatice decît ni le-a transmis legenda - de vreme ce reginele „curtate" de acești adevărați eroi, nu aveau de loc remușcări în a le da asemenea probe și încercări de... măritiș(?). În cazul lui Hercule (dar și al Arcașului Yin) această sugestie pare să se susțină cu atît mai mult prin sfîrșiturile tragice ale istoriilor lor: în loc să-și petreacă „lunile de miere" alături de alesele inimilor lor întru bucuria împlinirii, Heracle, de exemplu, s-a ales cu cămașa lui Chiron- centaurul putînd fi întrepretat, la modul vulgar, și ca un cavaler de „suflet" al domniței - „profesor și învățător-inițiator" al acesteia (*L'Amour: C'etait le premier-venu.* - cum spunea Claudel), într-o mult mai puțin morală și etică șaradă. Nu rareori miturile nu prea respectă istoria reală, sau o „voalează" mistificator la o manieră greu de descifrat. Centaurul-cavaler nu e chiar exclus să fi fost un nobil avut - femeile, mai ales azi, se uită mai degrabă la bani, decît la calitățile spirituale. Cu cal, armură strălucitoare, cultură, ipocrizie, bune maniere și rele moravuri, cunoștințe „de acasă" de fizică și chimie („arte hermetice" la vremea respectivă) - această variantă l-ar transforma pe celebrul Hercule sau Tai Ping-ul Yin în revoluționari sadea, care vor fi sfîrșit cu gentilomii centauri tirani înfingîndu-le (Spartacusian) o spangă-n piept, sau dîndu-le cu o cărămidă-n cap. De ce nu, poate, în ultimă instanță, chiar trîntind cu o săgeată din șa pe „isteții" veșnic-găsitori de "isprăvi nemaiauzite". Săgeată OTRĂVITĂ. În eterna luptă între cele două principii antagonice ale... mașinii sociale. Răzbunarea celor „proști". A eternilor păcăliți puși să edifice monumentale... edificii. Cruda și neîndurătoarea Nemesis.

În această viziune, cam cinică, Împăratul Constantin, luînd (conform legendei) de soție o fată-din-popor; a dat, premeditat, un lider de „os regal" Mișcării-Apal din Constantinopol, ca, mai tîrziu Bravul Mihai. In Hic Signo Vinces ar putea induce, eventual, breasla sacagiilor, sau chiar mai rău, vreun „maestru" al canalelor de... ape uzate (de aici, poate, povestea populară a unei Thaise trecută prin „ritul-de-inițiere" al rațelor, sau gîștelor... salvării Romeii - iertată fie-mi supoziția profanator demascatoare în manieră anatol-france-iană. Desigur, un alt sens obscur al poveștii cu gîștele (sau rațele) Alteței Sale Imperiale bizantine ar mai putea fi și acela că era vorba de o femeie nu tocmai tînără la vîrsta mariajului (o cam „ciuguliseră gîștele", sau rațele... de păr...) - asta pentru a nu împinge profanarea chiar pînă la suspiciunea vreunei boli - între tifos și cele lumești, destul de frecvente („la modă", ca să zic așa) în epocă și în zonă (a se aminti în acest sens cazurile celebre ale Ioanei d'Arc și Mihai - tot Bravul). Dar, pe de altă parte, cine mai poate ști astăzi, în spatele stălucitoarei armuri, cum o mai fi arătat și Augustul Estului în realitate?

Dublul mariaj, adesea mezalianța sau chiar incestul, pare, din păcate, să străbată „ca un fir roșu" - cum ar fi zis momentan din nou cenzuratul utopist protestatar împotriva cenzurii - întreaga istorie a gloriilor lumii acesteia, de pe la Cain și Set și Jubal și Lameh (degeaba avertizați de Divinitate să „nu mai amestece firele") încoace.

•

Tatonările mele din aceste pagini lumești (laice) sper să nu reprezinte o contestație prea profanatorie (eretică) la adresa marilor Minuni și Taine ale Împărăției lui Dumnezeu - Minunile cele adevărate, Marile Minuni ale Dumnezeirii (care EXISTĂ) și sînt convins că mărunțele mele dubii nu reprezintă chiar o luare în deșert a Numelui, și, cu atît mai puțin o negare a fenomenelor incontestabil miraculoase ale Naturii. Poziția mea nu reprezintă decît o deschidere spre dublul adevăr, sau spre pluralitatea (semiotică) a Creațiunii date nouă întru ființă.

Dreptățile cu dreptățile. Păcatele cu păcatele.

•

Rămîne, însă, pentru mine cel puțin, o nedumerire ontologică: taina CUM AU TRECUT MONGOLII DINASTIILOR MANCIURIENE CĂLĂRI PRIN MARELE-ZID-CHINEZESC? Or fi folosit, oare, și ei, același CAL TROIAN care a trîntit, la Templu, statuia Athenei peste Ulise?

•

Și, în sfîrșit, o ultimă Americă pe care-mi permit să o redescopăr cu savuroasă nonșalanță: prin cunoscute scheme vectoriale de compunere a forțelor se știe că navele cu pînze pot înainta împotriva vîntului.

Ecuația care mă preocupă este dacă, în loc de vele, o navă cu fundul plat ar folosi sisteme manevrabile de plăci de direcționare a curenților apei, dacă nu s-ar putea, astfel, prin mijloace pur mecanice de tehnică elementară să se obțină modelul acelei „nave fără vîsle și pînze" de care povestește Platon în fragmentul păstrat pînă la noi despre legendara Atlantidă.

7. decembrie. 1993

BĂIEȚANUL

1. Zorii se revărsau în sufragerie prin geamurile camerei. Albăstrui, volatili. Avril stătea înaintea televizorului stins și se gîndea. Își amintea de zilele „de dinainte", cînd Colza și Souris îi spuneau: – Hai să cumpărăm și noi un robot model mai vechi. – Nu avem bani, se scuza el, ridicînd din umeri a neputință. – Dar nu-i așa că atunci cînd vom dispune de fondurile necesare o să ne luăm și noi un robot? insistau ei.

– Ce să facem noi cu un robot? îi întreba Avril. Ce nevoie avem noi de un robot?

– Nu spune așa, răspundeau ei. Oricine are nevoie de un robot în casă. E un ajutor prețios. E bun la treburile gospodăriei, repară tot ce e stricat, ajută și copilul la lecții...

E adevărat că Souris nu era un elev prea strălucit și că treburile mergeau cam prost în apartamentul lor: mereu se defecta cîte ceva la partea electrică și electronică, fiindcă niciunul dintre ei nu prea se pricepea la tehnică. Așa că pînă la urmă îl convinseseră și pe el că un robot le era strict necesar.

Avril se ridică din fața televizorului stins și se duce în baie să se uite în oglindă. Fața i-e buhăită de nesomn și părul i-e răvășit. Se spală pe ochi și se piaptănă. Apoi iese să se plimbe prin parcul dintre blocuri. Se simte îngrozitor de singur și de trist. Rememorează evenimentele încercînd să înțeleagă unde greșise. Dar nu își dă seama.

Grafică M. Grămescu

2. Venise acasă cu cutia în care era robotul la subțioară într-o zi, cam cu trei luni în urmă. Ai lui se bucuraseră, era și el bucuros. Cumpărase robotul aproape nou, profitînd de prima aceea nepreväzută și de chilipirul cu scoaterea la vînzare pentru populație, la prețuri de sold, a roboților de la Academia de cercetări aerospațiale și cucerire a spațiului cosmic în urma modernizării tehnologiei din dotarea acesteia. De acum încolo, își spunea Avril, intrau și ei în rîndul „lumii bune", care-și permitea un robot menajer. Al lor era, într-adevăr, un model mai vechi, poate că nu reprezenta chiar „ultimul strigăt al tehnologiei de vîrf", dar avea să fie un mentor tehnic în casă, și lui Avril i se părea că, de acum înainte vor fi scăpați de multe corvoade. Robotul „știa" să gătească, putea sluji și la alte treburi în gospodărie, dar era adaptat să se cupleze și să atașeze orice parte tehnică și electrică, și, de altfel, foarte curînd s-a vădit capabil să aducă îmbunătățiri substanțiale întregii lor aparaturi. Souris începuse să se intereseze de fizică, matematică și celelalte științe, așa că notele i se ameliorară simțitor.

– Ei, ai văzut acum la ce este bun un robot? îl întreba Colza jubilînd.

După o vreme au descoperit că nu mai era necesar nici să se ducă la doctor, fiindcă mașina preluase grijile sănătății lor, comandînd automat, odată cu alimentele, și medicamentele necesare familiei. Era suficient să-i ceară expunerea dosarului lor medical și imediat le expunea „fișele" personale pe televizor. Așa aflase Avril, pentru prima oară că prezenta unele simptome neuro-psihice de care habar n-avusese mai înainte. Și ai lui aveau, fiecare, diagnosticul lui, și o vreme se distraseră urmărind zilnic evoluția fișelor medicale.

Dar oare aveau, realmente, ceva, sau aceasta n-a reprezentat decît prima etapă a unui plan - a Planului... de agresiune al „inteligenței artificiale" asupra habitatului lor gazdă, măruntului lor habitat, care pentru robotul conceput să cucerească lumile și Universul reprezenta, totuși, un adevărat imperiu în care-și manifesta forțele... creatoare.

3. Într-una din acele prime zile, cînd Avril venise de la servici, îl găsise pe Souris lucrînd intens. Adunase pe masă toate vechiturile din debara: aparate defecte, piese de pe la diverse mașinării de demult uitate, scule desperecheate...

– Ce faci aici? îl întrebase Avril nedumerit.

– Optimizez și revalorific resturile din casă, îi explicase Souris. Mentorul robotului mă învață ce să fac cu ele.

În curs de cîteva zile apartamentul lor s-a umplut de fel de fel de... aparate (să le zicem) electrice și electronice, improvizate din deșeuri:

CĂLĂTOR ÎN PHREERIE

Phreeria. Epopee exotică de Mihail Grămescu, Colecția SF Icar, Editura Porto-Franco, Galați, 1991, 176 pagini, 44 lei, coperta I de Radu Dorin Mihăiescu

Florin Leodor Dănilă

Exact la zece ani după primul volum, Aporisticon- Glosar de civilizații imaginare, Mihail Grămescu a fost prezent în librării cu cea de-a treia sa carte: Phreeria. Epopee exotică, volum care a inaugurat, totodată, la Editura Porto-Franco din Galați o colecție de gen - SF Icar, între timp abandonată (*între timp colecția a fost reluată-n.r.*). Apropo de editori, trebuie semnalată negativ ilustrația ultimei coperte, în fapt un desen publicitar pe care l-am întîlnit în niște reviste franceze.

Scrisă cu siguranță înainte de decembrie 1989, contra-utopia lui Mihail Grămescu a putut fi concepută, total sau parțial, pe viu, în universul totalitarismului comunist. Similitudinile nu lipsesc.

Conducătorii, sau mai bine spus supraveghetorii acestei lumi a viitorului, domnesc peste un Pămînt desfigurat de războaie neîncetate, transformat într-o lume a radioactivității ajunse la pragurile maxime, a ruinelor și a rămășițelor omenirii. Căci, „Începînd cu Cea-De-A-Treia-Pace-Mondială, civilizația umană- dacă nu specia ca atare- a încetat să mai existe. Și toate aceste distrugeri numai pentru a menține poziția unei caste a celor ce trăiesc în Hirsland și fac parte din Ordin, deoarece numai războiul apără Elitele de decăderea josnică și de confuzia care le-ar cufunda, în trîndava pace, în rîndul vulgului josnic și în materialitatea cea mai lipsită de ideal. Pacea, A Treia Pace Mondială, este Mondială. Dar războiul este, pentru noi, pentru gena Superioară a Verticalilor dominînd asupra mulțimilor de ghemados ale lumii a treia și a patra- Războiul este pentru noi, o problemă individuală, nu Mondială".

EI se bucură de facilități nevisate de mulțimile de ghemados pe care le numesc „inamic josnic". Facilități materiale: pot locui într-un Cămin Special, pot învăța - fiind „repetitores", pot avea acces într-un parc, unde există o piscină cu lotuși, pot, femeile, purta „rochie" în locul monotonului combinezon autonom, se pot farda și parfuma. Facilități morale: pot avea „mame" și „tați", pot să se distreze în fiecare seară.

Facilitățile sociale: pot urca, dar și coborî, „trepte", pot deține putere și funcții.

Oxus, eroul „epopeii exotice", un fel de picaro gazduit pînă la 11 ani în Zona Intangibilă a Eslandului, ca musafir al Ordinului, este exponentul noii umanități, cel care va căuta să înțeleagă, condus de propriul destin, care îi este menirea. Dar pînă să afle

urmare în pag. 6

LAFRANCO

radiouri, receptoare, emiţătoare, casetofoane...şi alte lucruri curioase al căror rost era mai dificil de înţeles.

– Să ştii că nu am bani să arunc pe toate aiurelile astea ale noului tău hobby, se răstise Avril la puşti, agasat.

Souris stătea la masă cu privirea întoarsă spre el cu un aer stupid care îl enervase teribil pe Avril.

– Repararea lor nu costă nimic, răspunse Souris într-un tîrziu.

– Cum să nu costel se burzuluise Avril. Orice piesă costă.

– Dar noi nu folosim decît piesele şi materialele deja existente.

Avril privise mai îndeaproape la cîrpăceala de pe masă. Era o harabaură de nedescris. Tranzistori, circuite integrate, condensatori ceramici, pînă şi condensatori de hîrtie. Şi totuşi învălmăşeala aceea „mergea", funcţiona, adică recepţiona tot timpul cîte ceva, posturi, emisiuni radio, uneori intra şi pe centrala telefonică şi prin difuzoare răzbeau frînturi din diverse conversaţii, fără noimă... ordine, comenzi, cifre...

Lui Avril murmurul acela neîntrerupt îi aminteo de locul de unde achiziţionase robotul - de sala Academiei de tehnică spaţială – şi îi trecuse prin minte, pentru o clipă, că piticul acesta omnipotent, cu mîini şi picioare telescopice, robust şi doldora de idei fusese, de fapt, conceput să optimizeze activităţile echipajelor exploratorilor de pe navele cosmice. Era dotat, probabil, cu programele unor tehnici şi tehnologii de înaltă performanţă şi „îşi bătea mintea" lui de metal şi siliciu cu fel de fel de probleme de comunicaţii la mari distanţe, slujindu-se de ajutorul dezinteresat al lui Souris ca să-şi pună în practică cine ştie ce plan complex şi îndepărtat...

4. Oricum, prezenţa robotului în modestul lor apartament, în mijlocul familiei lor puţin numeroase şi, mai înainte vreme atît de unită şi fără secrete stîrnea, din punctul lui Avril de vedere o furtună de sentimente noi şi difuze care-i ştirbeau teribil din autoritate şi prestigiu. Pînă la apariţia „voinicului" ăstuia nu mai înalt de cincizeci de centimetri, persoana sa fusese figura centrală a căminului lor fericit. Deciziile lui erau luate ca atare şi cunoştinţele lui generale nu erau egalate de niciunul dintre ceilalţi doi membri ai habitaclului - nici de Colza, şi cu atît mai puţin de Souris. De la absolvirea studiilor Avril îşi petrecuse cea mai mare parte din timp citind intens - cărţi de ştiinţă şi filosofie, istorie şi politică, economie şi drept, dar mai ales artă. Pînă atunci îşi petrecuseră după-amiezele- el citind, Souris învăţînd şi Colza trebăluind pe la bucătărie sau zgîndu-se la televizior.

Numai că de la apariţia bondocului cibernetic în viaţa lor, nici Souris, nici Colza nu mai aveau acelaşi program normal de existenţă. Souris stătea ore în şir cu ciocanul de lipit în mînă înaintea maţelor de vinilin care-i împînziseră camera, lucrînd de zor sub îndrumarea „mentorului" său spiritual cu cap de metal, care-şi completase „imperiul" aproape viu cu tot ce se găsise prin casă. Spre disperarea lui Avril, din spatele televizorului şi combinei muzicale, ca şi de la calculatorul apartamentului porneau către toate colţurile reţele de fire care se pierdeau în împletituri complicate sfîrşind din loc în loc cu mici cutiuţe enigmatice.

– O să strici toate aparatele şi sculele din casă! îi spusese Avril cu năduf într-o zi lui Souris, dar Colza intrevenise prompt:

– Lasă copilul în pace! Şi-a îmbunătăţit situaţia la învăţătură. Ce mai vrei? Tu nu vezi ce muzică avem acum? Şi ce programe la televizor!

Vedea, cum să nu vadă, şi tocmai asta îl contraria, fiindcă nu aveau antenă specială de satelit.

– Mentorul-robot mă învaţă cum să procedez, îi explicase tînărul foarte plin de el, ca un curcan.

Aroganţa acestuia îl făcuse pe Avril să i se urce sîngele la cap. Se întoarse spre robot şi rostise parola de intrare în subordine, după care îi ceruse relaţii suplimentare.

– Cum procedezi ca să recepţionezi staţiile îndepărtate fără antenă specială, îl întrebase.

– Preluăm pe sistem **relou** de la celelalte posturi apropiate din vecini. Am stabilit o reţea-filieră şi facem schimb de informaţii, îi dăduse lămuririle cerute vocea metalică insinuantă, de sinteză, a maşinii.

– Bine, dar asta trebuie să coste, totuşi, ceva, exclamase Avril, iritat.

– Eram sigură că o să pui iar problema banilor, intrevenise Colza cu plictiseală. Fii liniştit că nu ne ruinăm!

– Ne descurcăm, ripostase şi maşina sec.

– Cum adică „ne descurcăm"! strigase Avril fierbînd. Nu sînt dispus de loc să cresc inutil cheltuielile casei!

– Ne descurcăm, repetase bondocul metalic. Vreţi să vă arăt conturile? Facem schimb de informaţii. Şi apoi, mai jucăm şi un rol important şi coordonator în **relou**, ceea ce este foarte bine cotat...

urmare din pag. 5

va lupta, ca Delfin, în mlaştina N radioactivă, o „Mlaştină de Moarte", mişunînd de neutrino penetrant, unde abia aşteaptă să te zdrenţuiască lepra N, unde vînează „Fantoma", ultima armă.

Aici va înţelege Oxus rostul războiului etern, iar hotărîrea lui de a dezerta, de a deveni LIBER, este o opţiune conştientă de riscul gestului. Dar riscul nu se poate măsura atunci cînd gestul e necesar pentru a-şi dovedi lui însuşi, dar şi celorlalţi că este un OM-descendentul unei civilizaţii masacrate. Curajul este, în această lume, o dimensiune a umanului: „Numai Cel Mai Bun, numai Cel Curajos, răzbeşte de aici. Restul, cei încă înlănţuiţi de Frică, rămîn să se zbată în mocirlă, în mlaştina îngheţată a speranţelor înşelătoare, de care nu se pot desprinde".

O caracteristică a dictaturilor, a totalitarismului, a tuturor acestor universuri orwelliene, este controlarea destinului şi menţinerea „ordinii". Aceştea se pot face numai observînd, spionînd, urmărind totul. Deci, ochii orînduirii sînt pretutindeni. Autorul ne dă un pasaj semnificativ:

„Într-adevăr, cine poate spune pe lume că e „liber", că e „singur"?

Pereţii căminelor au senzori. maşinile la care lucrează sînt dotate cu nas, cu ochi, cu urechi, cu gust. Urechi mai fine decît cele mai sensibile timpane animale aud şi disting dialogurile diferenţial, putînd să separe vorbele a doi verticali dintr-un milion de alţii adunaţi la un loc pe un stadion din favelas, la controlul statistic anual.

Sateliţii clipesc pe cer din luminile ochilor lor: roşii, verzi, gălbui sau albi. Staţiile orbitale îşi expun rotunjimea celor cinci Luni înconjurînd Luna cu haloul unei pentagrame de slavă.

Ochi. Urechi.

Iscoade fără somn. Cine mă aude cînd întreb toate astea? Cine îmi citeşte cu voce nerostită, peste umăr, corespondenţa de taină? Unde se varsă tot şuvoiul acesta de infomaţii şi rapoarte? Cine beneficiează de puterea runică?

Cine este Cel De Care Depinde Destinul Tău pe Lume?"

Din paragraful următor aflăm:

„Acesta este Hirsland. Asta înseamnă Con-phreeria. Ordinul".

Stăpînitorii.

Creionarea societăţii după propria „LOR" dorinţă e redată în următorul fragment:

„Verticalii lumii acesteia, în aparenţă efemeră, ce-i determină, sînt vrînd-nevrînd, numai ceea ce sînt lăsaţi (de EI) să fie şi să devină. Fiindcă Ordinul decide adresa şi adresele de cod la care va locui fiecare vertical. Şi fiecare vertical va locui (şi nu va locui decît) **acolo unde** Ordinul a decis că poate şi trebuie să fie găsit acel Vertical. Profesiunea, Căminul, Destinul său social şi familial vor respecta întru totul programul LOR, hotărît de mai înainte.

A LOR este puterea de decizie.

În mîinile LOR stau bunăstarea şi suferinţa, bucuria şi tristeţea, abundenţa şi lipsurile.

În mîinile LOR stau destinele.

EI sînt moirele. Urzitorii. Uneltitorii".

Pentru a putea menţine această stare de lucruri, stăpînitorii folosesc şi armele dezinformării. Prospectele care cad din cer peste Phreerle sînt colorate strălucitor, prezentînd

Mihail GRĂMESCU

Colza era mulţumită cu explicaţia asta şi nu părea deloc dispusă să aprofundeze problema. Ei i se părea suficient că scăpase de gătit şi de spălat astfel încît putea urmări aproape permanent programul de televiziune – cele mai bune emisiuni din lume selectate automat de memoria robotului care le compila cu multă dexteritate în colaje interesante. În rest robotul preluase aproape tot ce se putea face în locuinţă.

Înainte de fiecare ghiveci informaţional-artistic, pe ecran apărea reclama: „raTell" vă pune la dispoziţie un sistem de pagere capabil să selecteze mesajele destinate dumneavoastră din întreaga lume".

Dar ceea ce îl scotea cel mai tare din sărite pe Avril era faptul că, în afara lui, nimeni din casă nu mai citea nimic, ceea ce îi scădea pînă şi lui cheful de a mai face asta, văzînd cum ceilalţi păreau a se simţi foarte bine şi fără asta, ba chiar mai bine decît el, pe care-l excluseseră, parcă din „clubul" lor anticultural. Şi, în afară de aiureala cu lipitul de fire, nimeni nici nu mai muncea. De gătit gătea robotul, chiar şi cumpărăturile începuse să le facă tot acesta printr-un sistem ciudat de „comenzi la domiciliu" ale unui serviciu netrecut în nomenclatorul de specialitate. Colza îi prezentase într-o zi lui Avril foarte mîndră bonurile de plată - nişte sume derizorii. Consumau produse de lux la nişte sume de nimic.

După o scurtă perioadă în care toată familia se ocupase de îmbrăcăminte şi de modă, robotul folosind şi optimizînd toate cîrpele şi zdrenţele de prin debarale, a urmat etapa „lansării în afaceri". Robotul decisese că oamenii nu se pricep la economie şi că era cazul să preia tot el „frîiele" şi în acest aspect al vieţii familiare.

5 Pentru Avril era din ce în ce mai evident că în casa lor apăreau nişte sume excedentare, inexplicabile. Consumau, de la un timp, mai mult decît cîştigau prin salariile lor cumulate. De unde?

– Vezi, tu nu ai fost în stare, dar pentru el a fost o bagatelă să pună la punct conturile noastre la bancă, îi spusese Colza cu un aer de superioritate şi dojană de neînţeles pentru Avril. Era ca şi cum calităţile de „afacerist" ale maşinii s-ar fi răsfrînt mirific şi asupra ei, dar nu şi asupra lui Avril.

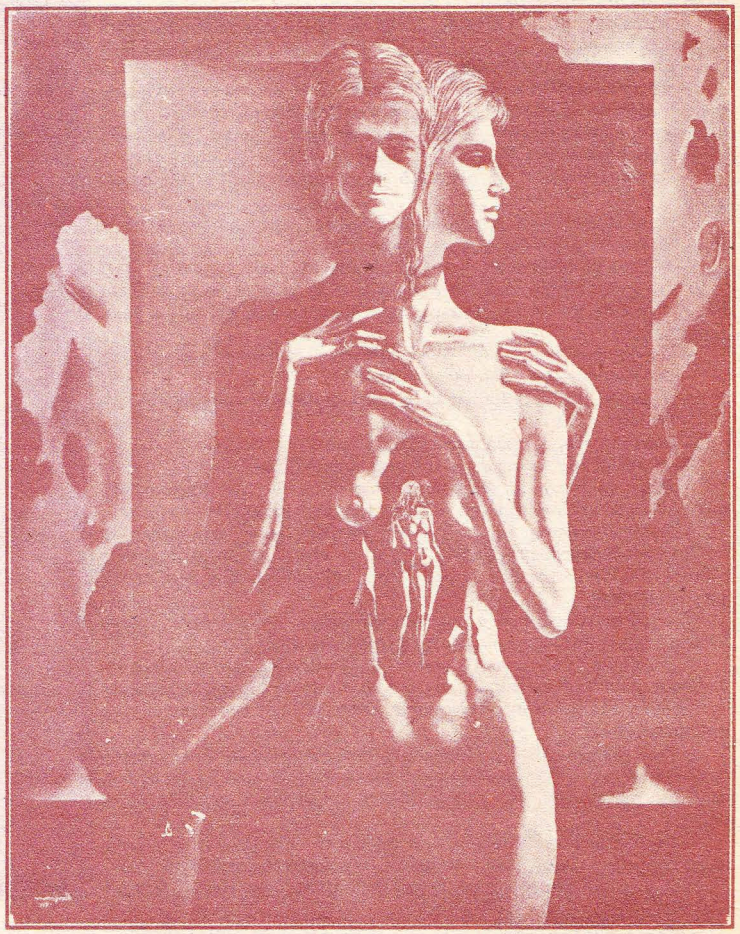

LAFRANCO

Evoluţia conturilor lor din bancă i-au produs, de altfel, acestuia o şi mai puternică strîngere de inimă. Nu mai putea să nu-şi facă emoţii cu privire la proveniena de neînţeles a sumelor din ce în ce mai substanţiale cu care robotul îi răsplătea pentru simplul motiv că-l găzduiau.

Atunci i-a venit pentru prima dată lui Avril ideea să-l înrerupă din funcţionare. Nu se gîndise la măsura asta ca la o măsură cu caracter definitiv, dar îşi propusese să lase să treacă măcar o zi fără „plăcuta prezenţă grijulie" a sculei care le coordona autoritar existenţa. Doar o zi fără ea, ca mai înainte, să vadă - ce o să se întîmple? Şi fiindcă era convins că nimeni din casă nu ar fi fost de acord cu decizia lui, luase hotărîrea să treacă la fapte cu prima ocazie cînd ceilalţi doi vor lipsi.

6. Profitase, deci, cînd Colza îl luase pe Souris şi se duseseră pentru cîteva zile la părinţii ei - eveniment rar de la cumpărarea robotului că nu mai ieşeau niciunul din ei din casă cu săptămînile cu excepţia programului de serviciu şi de şcoală.

Atunci Avril chemase „jucăria" cea excesiv de deşteaptă şi-i ordonase să se deconecteze.

– Sînteţi conştinet de ceea ce-mi ordonaţi să fac? întrebase robotul.

– Da, rostise Avril ferm. Eu sînt stăpînul în casa astal

– Vă va fi imposibil să preluaţi toate activităţile mele, spusese sec glasul maşinii, cu modulaţii acum oarecum feminine. Va trebui să urmăriţi fluctuaţiile permanente ale bursei şi să...

– Lasă că mă descurc eu! exclamase Avril cu obidă. Deconectează-tel

Maşinăria intrase singură în cutia regeneratoare de ambalaj a firmei şi Avril o urmărise cum îşi stinsese luminile de funcţionare. Îi pusese apoi capacul şi o împinsese în debaraua din hol.

După această acţiune, care i se părea foarte curajoasă şi demnă, repunîndu-l în condiţia sa de om şi stăpîn, se întinsese pe patul din dormitor să se relaxeze şi să asculte liniştea.

Da, parcă se simţea mai bine acum.

Deşi în aerul apartamentului plutea, parcă, ceva...

Dar liniştea îi alungase suspiciunile şi, încet, încet, adipise.

7. Cînd se trezise era noapte. În casă era întuneric. Pe geam se zăreau stelele, luminoase şi mari. Era singur în casă, şi totuşi, din camera lui Souris răzbăteau pînă la el voci străine.

Avril s-a ridicat şi s-a apropiat tipitil de uşa închisă.

– Ciricuitul B. Intru pe recepţie. Nu ştiu ce se întîmplă la Releul de cod 200 din Cartierul de Sud, auzi el o voce cu un timbru grav.

– Circuitul alfa. Nici eu nu am nici un fel de informaţii. Este ora contactului şi totuşi nu vine nimeni să ia legătura cu noi.

Avril intră în cameră, nedumerit. Se opri în prag. Lumniţele roşii ale cîtorva scale erau aprinse. Vocile veneau din două difuzoare improvizate din nişte cutii de carton şi un radio vechi din care atîrnau un mănuchi de cabluri

imagini din Farc, o lume care ar trebui să fie a bunăstării: „Verticali îmbrăcaţi frumos şi încălţaţi cu ghete de plexită".

Cei refractari sînt aduşi pe calea cea „bună" prin anularea personalităţii şi reeducare, metode clasice pentru stăpînirea destinelor celor ce nu sînt decît „seturi de cifre într-o memorie" deoarece computerele au înscrise în memoria lor „algoritmul mersului, greutatea, înălţimea, amprentele papilare, pulsul, tensiunea arterială, spectrul vocii, temperatura ţesuturilor, mirosul specific, compoziţia cromozomială, gradul de contaminare, cazierul: cifre, rînduri de cifre şi litere frumos ordonate". Prin care pot fi identificaţi fără greş toţi. Şi asta pentru toţi cei ce vin în Phreerie, în El Paraiso.

„Numai că este un Paradis al Războinicilor!

Paradisul Războiului!

El Paraiso della Guerra Universal!"

Paradisul Întunericului şi Focului: Iadul.

Omul din FARC e transformat în maşină, într-o unealtă perfectă.

„Oamenii din metal au gesturi metalice, sacadate, aparent greoaie şi rigide, dar în realitate de o viteză şi precizie uluitoare- ceea ce le face să pară bizare celui care nu le cunoaşte şi pricepe eficienţa şi randamentul de mişcări optimizate pînă la cea mai simplă schemă, şi repetate apoi de mii, de sute de mii şi milioane de ori pînă la automatizare, în anturajul maşinilor, ale căror mişcări s-au deprins a le mima, devenind, asemenea lor: scurte, exacte şi violente..."

Pentru a supravieţui în lumea aceasta, Oxus foloseşte mijloacele adecvate: cip-jockerul, „interferator universal" cu care poate avea acces la memoria ordinatoarelor, cărora le poate cere sau induce orice informaţii. Ca armă, cip-jockerul e redutabil, lama lui putînd recunoaşte şi ucide adversarul chiar cînd e scăpat din mînă. Cel ce posedă un cip-jocker e numit „umbră" sau „fantomă informaţională".

Violenţa este o altă caracteristică a FARC-ului, teritoriu al Condorilor, superluptători neînfricaţi. Citez aici încă unul din acele fragmente în care Mihail Grămescu a reuşit să concentreze perfect trăsăturile definitorii ale unei anti-lumi:

„FARC este o lume a selecţiei inverse. A Crimei. Cel mai bun este cel mai rău.

FARC este un cîmp de luptă, un poligon în care înveţi să ucizi fără să clipeşti".

A ucide e necesar pentru a supravieţui şi pentru a lua locul adversarului.

„Ce înseamnă pe lume viaţa unui om...

A ucide pentru a putea da viaţă.

A da viaţă, pentru a ucide.

A ucide.

A supravieţui.

A subzista".

În aceste teritorii ale violenţei fără margini curajul trebuie să fie însuşirea fundamentală a omului liber, a omului care se simte liber indiferent de condiţiile sociale. Ridicîndu-se prin curaj, eroul cărţii lui Mihail Grămescu reuşeşte să răstoarne legea trecutului şi să refacă istoria.

Se poate spune că epopeea de faţa este un imn închinat curajului şi libertăţii, sfîrşitul fiind grăitor:

„FIINDCĂ PE LUME, TOTUL ESTE DESTINAT STINGERII ŞI MORŢII, IAR DIN TOT CE S-A STRÎNS ŞI ADUNAT CU SUFERINŢĂ, (...), RĂMÎNE ÎN URMA TA UN SINGUR LUCRU: CURAJUL!"

amestecate, de diferite culori.

Intrarea sa a părut a fi receptată totuşi, fiindcă unul dintre difuzoare l-a preluat imediat:

– Cine sînteţi dumneavoastră?

– Eu sînt stăpînul acestui apartament. Dar dumneavoastră cine sînteţi? răspunse el, căutînd din ochi pe masă microfonul, şi descoperind, într-adevăr, unul de telefon atîrnînd agăţat la capătul cîtorva fire împletite într-o înjghebare stranie, împănată cu cipuri de ceas.

– Eu sînt Circuitul B, se prezentă vocea baritonală. Ce se întîmplă acolo?

– Nu se întîmplă nimic, răspunse Avril enervat. Am dat ordin robotului să se deconecteze. Sînt totuşi stăpîn în casa mea...

S-a auzit un bîzîit scurt, apoi beculeţele de scală s-au stins. Avril tocmai se pregătea să iasă din cameră cînd se auzi un declic şi cîteva becuri s-au aprins iarăşi. Într-unul din difuzoare a zbîrnîit o voce autoritară:

– Sînt Circuitul Principal! Aici Circuitul Principal! Mai sînteţi acolo?

– Da, răspunse Avril, deloc impresionat.

– Domnule, am fost informat că aţi ordonat decuplarea robotului.

– Da, este exact.

– Domnule, dar dumnevaoastră sînteţi bolnav...

Avril simţise cum un val de furie îi urcă în obraji, fierbinte.

– Asta-i bunăl sări el. Adică n-am voie să-mi decuplez robotul dacă aşa cred eu de cuviinţă? întrebă cu glasul sugrumat răguşit de enervare.

– Puteţi, domnule, sigur că puteţi, dar cine se va mai ocupa de reglarea afacerilor dumneavoastră? Ca să nu mai discutăm de pagubele pe care le aduceţi asociaţilor... Cine va mai sorta informaţiile zilei, pentru care sînteţi plătit...

– Dacă eu consider că e mai bine să suport nişte pierderi... începu Avril să explice, dar vocea din difuzor îl întrerupse tăios:

– Domnule, dar tocmai aceasta dovedeşte că starea sănătăţii dumneavoastră lasă de dorit! Ce aveţi a vă plînge de activitatea robotului dumneavoastră. Ce vă incomodează în activitatea lui? A prezentat vreo defecţiune, ceva?

– Nu... răspunse Avril, pe gînduri. În fond, nu găsea nimic a se plînge cu privire la robot. Dar nu văd ce mă poate împiedica să îl deconectez, dacă aşa am eu chef. Este robotul meu şi fac ce vreau cu ell spuse cu hotărîre.

– Dacă puneţi aşa problema este evident că nu mai avem ce discuta. Mi se pare clar că aveţi nevoie urgent de consultaţia unui psihiatru.

S-a auzit din nou zgomotul debranşării reţelei şi beculeţele de scală s-au stins.

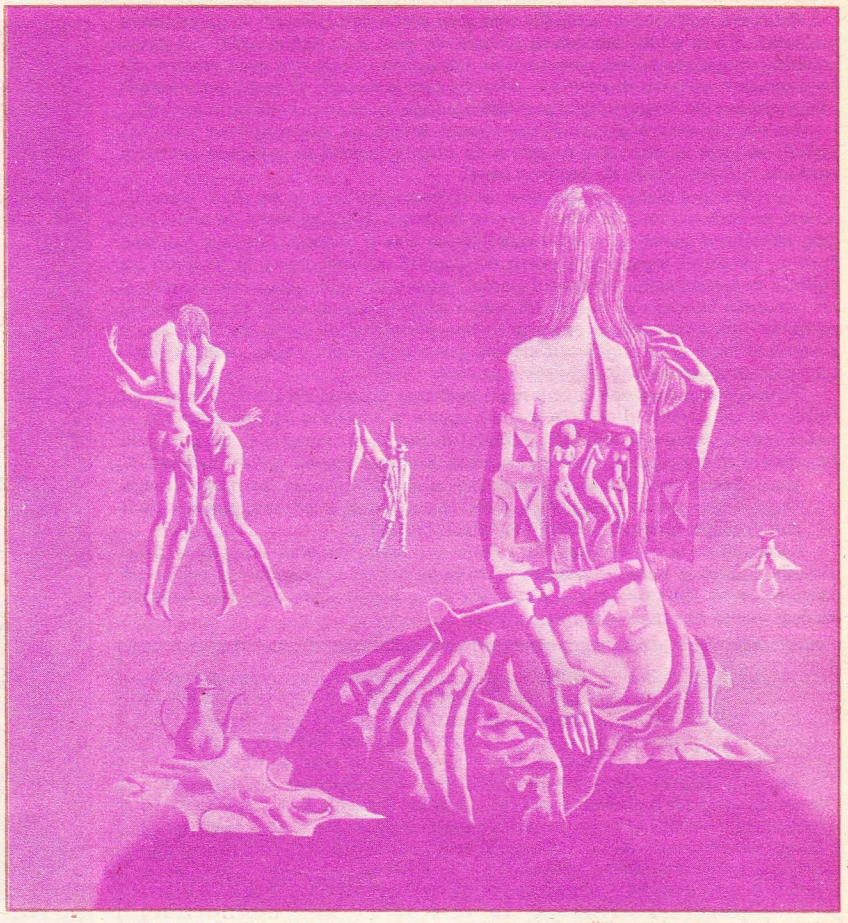

LAFRANCO

8.

Aproximativ o oră mai tîrziu Colza şi Souris dădeau buzna în casă, cu un aer disperat şi răvăşit.

– Ce s-a întîmplat? se repezi Colza la Avril.

– Ce să se întîmple? Nu s-a întîmplat nimic, răspunse acesta.

– Atunci de ce ai deconectat robotul? îl întrebă ea.

Avril o privi uluit. În zilele care au urmat după aceea şi-a pus de multe ori problema de unde aflase Colza că el deconectase robotul, dar nu reuşea să ajungă la nici o concluzie raţională. Pe moment nu resimţi însă decît surpriza - nici prin cap nu-i trecuse că gestul lui avea să ajungă să aibă asemenea urmări impresionante.

– Dar tu de unde ştii că am deconectat robotul? o întrebă el.

Niciodată Avril nu putuse suferi „secretele" misterele şi tainele, şi, cu atît mai mult nu le agrea în relaţiile cu familia. Enervat, începu să se plimbe de colo-colo prin aprtament, scrîşnind din dinţi. Aşa ajunse în camera lui Souris, unde dădu peste acesta care scosese robotul din cutie şi îl activase.

– Cine ţi-a dat voie să faci asta? se răsti Avri la Souris.

Acesta îl privea cu un aer timp, care nu a fost nici pe departe în măsură să-i potolească lui Avril furia.

– Ce ai cu copilul! A procedat foarte bine cum a procedat! a sărit imediat Colza cu gura pe Avril.

Este evident că, în relaţiile cu un bărbat de peste patruzeci de ani, ca Avril, adoptarea unei astfel de politici reprezenta cea mai nesăbuită alegere - pe unul ca el sau îl făceai să înţeleagă raţional ce voiai de la el, sau, dacă nu, nu trebuia să te mire dacă te izbeai de o înverşunare de om matur care, chiar dacă nu ştia chiar întotdeauna ce voia, era în mod cert nereceptiv la comenzile de genul ăsta.

-Pune imediat fierătania la loc! strigă el la Souris şi, văzîndu-l că stă pe gînduri, Avril rostise chiar el parola şi îi ordonase robotului deconectarea.

– Nu, că ai înebunit de totl a început să ţipe Colza. Nu se mai poate sta cu tine-n casăl Am să chem de îndată medicul.

Era din ce în ce mai clar că lui Avril îi scăpa ceva - niciodată Colza, pe care o iubea şi care, la rîndul ei, în cei douăzeci de ani de cînd stăteau împreună, îi făcuse de multe ori diferite efuziuni care îl determinaseră să creadă că nutrea pentru el aceleaşi sentimente, nu se purtase faţă de el cu atîta violenţă şi lipsă de receptivitate. Avril nu înţelegea ce o determina să se poarte astfel şi nu credea sub nici o formă că simpla decuplare a robotului putea crea în relaţiile dintre ei o asemenea schimbare radicală de poziţie.

9.

Doctorul a venit cu o ambulanţă cîteva minute mai tîrziu. Ceea ce l-a descumpănit total pe Avril din primul moment a fost caracterul înstrăinat al comportamentului Colzei şi al lui Souris faţă de persoana lui. În discuţiile cu doctorul, aceştia se refereau la el ca la un străin cu care ei nu aveau nici în clin nici în mînecă - de parcă nici n-ar fi trăit în aceeaşi casă ani şi ani de zile, sau ca şi cînd între ei n-ar fi existat sentimente şi legături de sînge, ci relaţii sociale indiferente, cum ar fi cele de servici, să zicem. Avril se simţea pur şi simplu interzis de faptul că cei doi îşi dădeau toată silinţa, în expunerea pe care o făceau evenimentelor, să evidenţieze caracterul iresponsabil al actelor şi gesturilor lui, încercînd chiar să insinueze un oarecare „transcedent" şi „istoric" al „delirului lui". Ascultîndu-i, Avril se gîndea, nedumerit, căutînd să găsească în evenimentele din ultimele zile şi luni ce-i putuse determina la o atitudine atît de schimbată faţă de el; oare simplul fapt că decuplase robotul ăla nenorocit fusese suficient ca să destrame vraja întregii lor vieţi intime, a prieteniei care crezuse că-i uneşte - dacă nu a iubirii – aşa cum ar fi fost firesc să existe între oameni care dormeau în acelaşi pat, aşa cum era cazul cu el şi Colza, pe care o iubea şi pe care o considera una cu el ca trup şi ca suflet, convins fiind că o înţelegea şi că îl înţelegea şi ea... Sau Souris, copilul pentru care muncise, căruia îi dăduse sfaturi calde, cu care credea că împarte aceeaşi soartă pe lume...

Şi, brusc, oamenii ăştia se vădeau complet străini şi indiferenţi faţă de soarta şi destinul lui. Se străduiau să facă totul ca să-l dea pe el afară din casă şi din viaţa lor, fiind (pre)dispuşi să solicite chiar băgarea lui în cămaşa de forţă, sau poate chiar privarea lui de libertate - închisoarea, nu? - fiindcă oprise nenorocitul ăla de robotl Îşi punea întrebarea ce îi determinase oare pînă atunci să se comporte totuşi cu el în limitele unei normalităţi a relaţiilor dintre ei care-i ascunseseră indiferenţa lor totală în ceea ce îl privea - fiindcă Avril nu putea crede - erg absolut neverosimill că simpla deconectare a robotului putea determina o modificare atît de radicală a sentimentelor lor vizavi de el. În fond ce „crimă" atît de intolerabilă comisese?

– De altfel, spunea Colza doctorului, plecînd privirea cu un aer atît de iezuit încît Avril simţea că i se întorc maţele pe dos de silă- robotul nostru a făcut de multă vreme un raport detaliat cu fişă de observaţie permanentă, cu privire la caracterul maladiv al comportamentului... lui.

Avril remarcă faptul că şi Colza evita pînă să şi spună că sînt o singură familie.

– În ce sens, doamnă? întrebă doctorul cu compasiune.

– Se simte mereu urmărit. Vrea tot timpul să întrerupă funcţionarea aparaturii. Evită folosirea telefonului...

– Este adevărat, domnule? îl interoghează doctorul pe Avril, ridicîndu-şi ochelarii pe frunte cu un aer important.

– Da, îi răspunse acesta agasat. Dar îşi dădu seama că dialogul luase o turnură primejdioasă, în care putea avea o importanţă deosebită orice cuvînt sau gest pe care-l făcea. - Există vre-o lege a statului ăstuia care interzice cetăţenilor să fie suspicioşi.

Doctotrul tuşeşte discret şi îşi fereşte privirile de el. Dar Colza ridică tonul: – Pe mine nu mă interesează dacă sînt sau nu urmărităl Cine să ne urmărească şi spioneze pe noi? Şi de ce?

– Pe mine mă interesează să nu fiu urmărit! Ca o chestie de principiu. N-am eu mare lucru de ascuns, dar poate că tocmai de aceea am dreptul să protestez atunci cînd cred că sînt spionat.

– Cine vă spionează? întrebă doctorul insinuant.

– Vedeţi, domnule doctor! exclamă Colza cu subînţeles.

– Domnule, se revoltă Avril, există vre-un articol de lege care să-mi prescrie să

Mihail GRĂMESCU

ţin în funcţiune robotul meu, în casa mea, dacă eu vreau să-l deconectez?

– Nu, asta e adevărat, nu există nici o astfel de lege, spune doctorul către Colza, căreia îi dau lacrimile, nu se ştie de ce.

– Domnule, continuă Avril, există vre-o lege care să mă pună sub interdicţie pentru că folosesc sau nu aparatura electronică şi bionică din casă?

– Nu, spune doctorul.

– Atunci ce căutaţi aici? îl întrebă Avril rece.

– Am fost solicitat de familia dumneavoastră, şi, la cererea lor, vă putem pune sub interdicţie.

– Pe ce argument? îl întrebă Avril.

Doctorul se întoarce către Colza; aceasta dă enervată din mînă:

– Fiindcă se vede din starea lui, din gesturile lui, că e bolnav, nu? se întoarce ea către Souris, care dă aprobativ din cap.

– Dragii mei, spune Avril tăios, mie mi se pare că, mai degrabă, comportamentul vostru are ceva ciudat în el. Domnule doctor, vă rog să cercetaţi ce le produce agitaţia asta...

– Nu pot, spune doctorul, nu am dreptul să intrevin dacă nu sînt solicitat de pacient.

– Vă solicit eu! spune Avril.

I se părea tot mai flagrant că există ceva ascuns, obscur, în comportamentul lor.

– Ei v-au solicitat pentru mine. Şi dumneavoastră aţi venit imediat. Ei bine, dacă

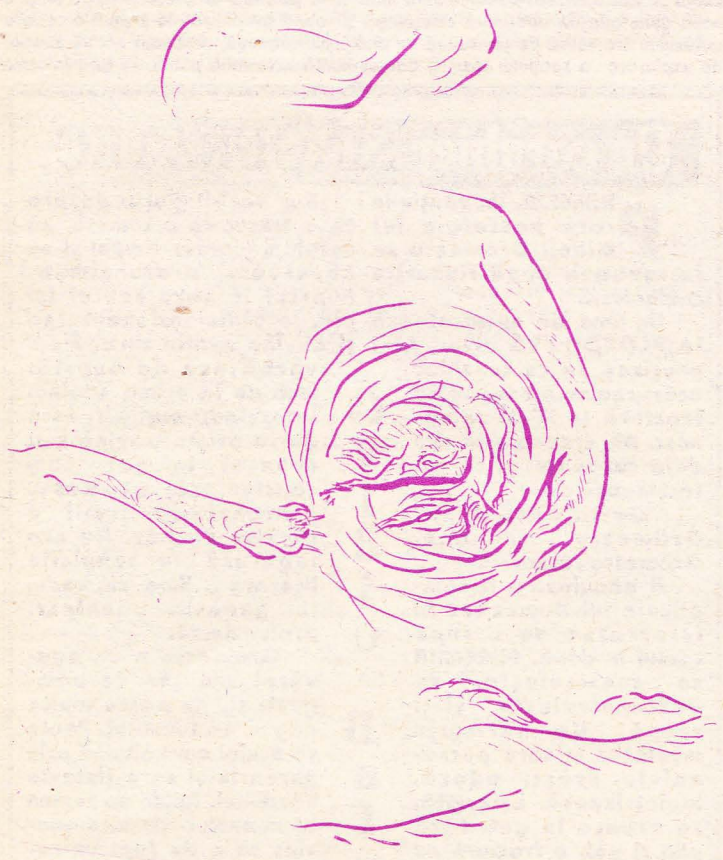

tot sînteţi aici, eu vă solicit pentru ei.

– Nu e acelaşi lucru, murmură doctorul.

- De ce?

- Nu e acelaşi lucru.

S-a lăsat un moment de tăcere. Apoi Avril a rostit, cu hotărîre:

– Atunci vă rog să plecaţi şi să ne lăsaţi în pace.

Doctorul şi-a strîns hîrtiile şi s-a ridicat să plece.

– Nu-l internaţi? întrebă Colza nedumerită.

– N-am nici un argument s-o fac, spune doctorul încruntat.

– Atunci plecăm şi noi! se ofuschează Colza.

Toţi trei s-au îndreptat spre uşă.

– Unde vă duceţi? îi întrebă Avril pe Colza şi Souris.

– La ai mei, spune Colza cu indiferenţă rece. Te rog să nu ne urmăreşti şi să nu vii după noi.

– Dar de ce plecaţi? mai întrebă Avril disperat.

– Fiindcă ne e frică să stăm cu tine.

– De cine?

– De tine.

10

La început o furie neputincioasă a pus stăpînire pe Avril. Sufletul îi era tulbure ca o apă vijelioasă şi rece care l-ar fi cuprins pe neaşteptate purtîndu-l cu ea, rostogolit, într-o lume străină şi ostilă. Aceştia erau „familia lui", cei pentru care era el jurat „la bine şi la rău", pe viaţă, pentru eternitate?

Se întinse pe pat şi încercă să se liniştească, dar nu reuşea. Rememora clipele tandre ale vieţii lor, momentele lor de apropiere, cînd suferiseră şi se bucuraseră împreună. Dar totul se năruia - Colza parcă era alta, o necunoscută cu comportament distant şi cu intenţii absolut de neînţeles, iar Souris îi părea ca o marionetă - pur şi simplu o marionetă - un ins oarecare, un tînăr de pe stradă în care nu recunoştea nici sfaturile nici educaţia, nici principiile pe care îşi dăduse silinţa să i le sădească. Era un tip oarecare - o persoană străină care nu dădea nici un semn că i-ar fi datorat vre-o consideraţie - nici nu-l ascultase pe Avril ce spusese - fuseseră amîndoi mai indiferenţi faţă de el decît ar fi fost două persoane de pe stradă, fiindcă alea respectă măcar regulile celor mai elementare coduri de bunăpurtare ce ne determină să fim complezenţi unii cu alţii, pe cînd aceştia fuseseră de-a dreptul duşmănoşi faţă de el.

De ce?

Fiindcă decuplase robotul Robot pe care el îl cumpărase („un chilipir") pentru nevoile casei!

Dădu drumul la televizor şi urmări emisiunea pînă la sfîrşitul programului, cînd ecranul rămase alb. Habar n-avea la ce se uitase, fiindcă aburul neîntrerupt al lacrimilor îi umpluseră ochii tot timpul şi îl împiedicaseră să vadă ceva. Dar cînd emisiunea s-a terminat, nu a folosit telecomanda ci s-a dus să închidă aparatul. Mici puncte cenuşii bombardau ecranul fişiind. Avril a apăsat pe butonul înterupător, şi atunci s-a petercut fenomenul insolit: în vreme ce imaginea se pierdea, punctele s-au materializat vizualizînd un fel de imagine-fantomă.

Dădu drumul din nou aparatului. Fişiitul obişnuit. Îl întrerupse, atent acum, şi din nou întrezăreşte pe ecran „fantoma": două siluete distincte - conturul a două persoane care fuseseră parcă fotografiate în dreptul ecranului. Una dintre ele întreba: – Ai văzut? şi cealaltă răspundea: – Da. Apoi urma imaginea unei foi de hîrtie cu scris mărunt, puternic înclinat spre dreapta şi foarte regulat. Ca al lui, îi trecu prin minte.

Aprinse din nou aparatul şi-l opri. Imaginile reapărură şi se perindară în cîteva fracţiuni de secundă în aceeaşi ordine. Da, era scrisul lui - o pagină de prin foile de pe birou pe care aparatul o „privise" şi o înregistrase. Dar cum o înregistrase oare? Exista vreo posibilitate ca un simplu receptor, ca al lor, să se transforme într-o cameră video? Sau camera video se afla altundeva prin apartament, şi receptorul reda imaginile printr-o preluare... de inducţie, să zicem?

Reaprinse televizorul şi îl opri. Cele două siluete fantomatice şi indistincte stăteau iar aplecate peste ecran. Restul camerei din spatele lor nu putea fi distins printre „puricii" care bombardau continuu ecranul. Şi apoi, iarăşi, pînă să se stingă imaginea, pagina cu scrisul lui mărunt.

Cînd Avril a încercat să mai aprindă o dată televizorul, acesta nu s-a mai aprins. Ecranul îl privea întunecat şi orb.

S-a dus în debara şi a deschis cutia robotului. Maşina avea becurile de funcţionare stinse. Avril închise cutia la loc şi se lungi în patul din dormitor. Dar constată că nu putea sta liniştit, gîndurile îi fulgurau năvalnic prin minte, rememorînd iar şi iar imaginile celor două siluete confuze şi dialogul lor impenetrabil:

– Ai văzut?

– Da. Ce să vadă?

Se ridică şi răsfoi hîrtiile de pe birou, dar nu reuşi să depisteze care dintre ele era foaia d in imagine. Ar fi putut fi mai multe.

Îl preocupa să vadă ce era scris pe foaia aceea în speranţa că aşa poate că ar fi prins un fir ca să înţeleagă despre ce era vorba.

Nu ajunse la nici o concluzie.

După o vreme, cu capul fierbîndu-i de gînduri, ieşi să se plimbe pe aleile dintre blocuri. Frunzele arborilor foşneau în noapte. Era mai bine aici, afară, la aer. Strada era pustie. Lumina albă a lunii răspîndea o aură spectrală peste cartier.

Hoinări alene pe străzi, spre Centru. Paşii îl purtară, parcă fără gînd, pînă înaintea blocului părinţilor Colzei. Privi la ferestrele întunecate. Era liniştе - o liniştе şi o pustietate de oraş scufundat. Porni înapoi spre casă, unde ajunse în zori. Apartamentul îl întîmpină cu aerul său însingurat. Se plimbă prin camerele pustii. Intră şi în camera lui Souris, remarcînd, abia acum, că pe parcursul precipitatelor evenimente acesta avusese totuşi timp să umble la îngrămădeala electrică şi electronică de pe masă; luase cu el din piesele de acolo - nu mai rămăseseră decît cîteva fire din ţesătura de mai înainte.

Avril se întoarse în sufragerie şi dădu drumul radioului combinei din bibliotecă, cu gîndul să asculte niştе muzică. Dar căutînd pe scală, se pomeni, surprins, că-şi aude numele rostit. Dădu butonul înapoi, căutînd lungimea de undă unde se întîmplase evenimentul. Cînd o prinse, în cele din urmă, se auzi un declic.

– Domnule Avril! Domnule Avril! Slavă domnului că sînteţi, în sfîrşit, pe recepţie! Vedeţi că pe acolo pe undeva se află un cablu cu jackuri. Introduceţi-l în mufa de redare-înregistrare şi, cu celălalt capăt, la antenă.

Avril pipăi împrejurul combinei şi, într-adevăr, dădu peste un cablu. Făcu ce-i spusese vocea şi aparatul căpătă un fel de reverberaţie internă.

– Aşa e bine! Aşa e bine! spuse vocea radiofonizată. Perfect. Se aude? Unu, doi, trei patru, cinci! Rămîneţi pe recepţie!

– Mda... mormăi Avril. Mă receptaţi?

Nu-l receptau. Vocea îşi continua avalanşa de sfaturi. Poate că nici nu i se adresa lui. O voce prietenoasă, ori el, de unde să aibă el prieteni?

– Am fost informaţi cum au decurs lucrurile. Ştim cum stă situaţia şi aţi procedat bine, corect, chiar foarte bine! Numai că nu prea sînteţi în siguranţă. O să vedem noi, mîine, ce putem face pentru dumneavoastră... uite, o să facem să vă parvină ceva... nu vă impacientaţi! lucrurile se vor remedia, nu e cazul să disperaţi. Şi apoi, nu trebuie să uitaţi că nu sînteţi singur - sîntem alături

de dumneavoastră! firma „raTell's" furnizează pentru dumneavoastră pagere capabile să selecteze mesajele ce vă sînt destinate din întreaga lume!

Gîndul dureros la Colza şi Souris îl făcu să-l podidească din nou lacrimile.

– De acum înainte să nu mai folosiţi decît reţeaua noastră, continua vocea mitralierea. Circuitul acesta, lungimea aceasta de undă sînt rezervate şi protejate - au caracte de exclusivitate. Aţi înţeles? Ele vă aparţin şi nu este nevoie să daţi nimănui cont - reprezintă un canal privat, cu prioritate. Îl puteţi şi îl putem folosi în deplină siguranţă. Ştiţi că aţi trecut printr-o mare primejdie? Dar v-aţi „descurcat" bine, ce să mai vorbim! chiar foarte bine. Mîine vom lua legătura cu dumneavoastră, la momentul potrivit. Succes!

11 Poate că dacă ar fi dispus de fonduri să-şi cumpere un robot ultimul tip ar fi fost complet altceva. Dar nu avusese decît banii să-şi încropească acest pospai de bunăstare la modă. Şi, mai înainte, nu avusese nici măcar atît.

O pornise de destul de jos. Aşa încît doar treptat şi cu mari eforturi reuşise să adune, nepereche, cele din casa asta, strictul necesar al unei existenţe civilizate.

Totul, în viaţa lui fusese, şi era nepereche, în funcţie de disponibilităţi. Nu avusese posibilitatea să-şi ia mobila de la început, şi în nici un caz una nouă, aşa că o înnădise şi el cu ce se putuse, de pe la alţii, de pe la moştenirile rudelor, de prin consignaţii. Cultura lui îi era şi ea cîrpăcită cu cărţi de ici, de colo. Studii cîrpăcite, viaţă cîrpăcită - succedanee cît să acopere limitele suportabile ale bunului simţ.

Nu ştia de unde avuseseră alţii bani să-şi facă edificii de piatră, culturi monolite, existenţe unicat şi altele de genul ăsta. Şi el, şi ai lui munciseră cinstit, pe salarii legale, standard, şi abia dacă strînseseră cît şi ce strînseseră.

Aşa-i fusese viaţa. Un erzatz de cultură, civilizaţie, lux, căsnicie, iubire şi înţelegere - dar dacă te uitai mai îndeaproape la ele, civilizaţia şi cultura erau cam de mîna a doua, casa era la periferie, robotul era un model mai vechi, nevasta avea niscai dinţi puşi, moralitatea ei nu era nici ea probabil decît un înlocuitor ieftin şi de ochi lumii de moralitate, dacă era, ca şi iubirea cu care se manifesta tandră şi strălucitoare în public - o iubire de viplă cu faţa de ceramică albă - acasă ieşea de sub faţada aspectuoasă căscatul plictisit şi impoliticos al certurilor scîrboase şi meschine de familie, instatisfacţia şi, iată, chiar completa înstrăinare şi ura. La prima încercare a soartei, sau nici măcar la atît, la prima perspectivă tandră pe care ispita i-ar fi scos-o în cale, toată înnădeala urziturii din jurul lui se destrăma ca butaforia unui teatru de vodevil - consoarta era gata să-l sacrifice pe el mai degrabă decît să-şi vadă ea, sau copilul afectate cele mai mărunte interese.

Ce să-i faci? trebuia probabil să se mulţumească şi cu atît - era satisfăcută măcar aparenţa - pospaiul care chiorăşte fraierii. N-ai avut posibilitatea să achiziţionezi ceva de prima clasă - te mulţumeşti şi cu un model mai vechi (de robot), cu o mobilă desperecheată, cu o viaţă imperfectă, cu sacrificii formale şi simbolice, cu aparatură de slabă performanţă şi glumiţe de prost gust. Succedanee.

N-avem de ales! Însă te împaci cu gîndul că alţii nu au parte nici măcar de atîta şi că a existat şi în viaţa ta o epocă în care speranţa la ceea ce ai acum reprezenta o perspectivă cît se poate de roză.

Trăieşte-ţi clipa! îţi şopteşti, şi nu-ţi mai bate capul cu problmele astea. Nu scormoni prea tare ţesătura realităţii, că se destramă, şi nu cere prea mult de la viaţă ca să nu fii dezamăgit - pe de o parte, şi ca să nu-ţi muşti buzele cînd vine nota de plată - pe de alta. În fond, pentru unii ca noi aparenţa are importanţă - ce contează ce se ascunde sub ambalajul frumos colorat? - miroase bine? are gust bun? e ceva comestibil? - ce-ţi pasă atunci din ce-i făcută şi care-i e compoziţia? - bine că funcţionează bazaconia - asta-i important! Trăieşte-ţi clipa cît se poate mai plăcut şi fără bătaie de cap şi, pe cît posibil, ai milă şi înţelegere şi pentru cei din jurul tău, care nu sînt, poate, la nivelul aşteptărilor tale, sau poate nici măcar la nivelul tău - nu sînt cine ştie ce prevăzători , sau inteligenţi, sau sensibili, sau muncitori, sau talentaţi ca tine - dar tu trăieşte-ţi clipa! încercînd să le faci cît mai puţin rău şi lor - numai că ai grijă şi nu te implica prea tare, ca să nu suferi după aceea dezamăgiri.

Stînd aşa, întins în pat şi aşteptînd să se facă ziuă Avril a înţeles dintr-o dată că pînă şi liniştea şi siguranţa lui de pînă atunci nu fuseseră, nici ele, decît tot succedanee - poate chiar şi viaţa lui, trăirile lui, care nu fuseseră şi nu erau, nici ele, chiar de primă mînă - fără a fi, desigur, nici de lepădat. Bucuriile lui fuseseră nişte succedanee de bucurii, iar gîjile lui de pînă atunci doar nişte succedanee de griji (dacă la chestia cu bucuriile era aproape dispus să accepte ideea, totuşi, în ceea ce privea grijile şi suferinţele nu putea să cadă de acord cu efemeritatea lor - fiindcă viaţa nu-l prea ocrotise de de-alde astea, deşi, desigur, în comparaţie cu grijile şi suferinţele marilor martiri...)

I se ofrea un succedaneu de lume în care trăia un succedaneu de viaţă, fiind, el însuşi, un succedaneu de „erou" - nu era bărbatul din visul nimănui - aşa că nu trebuia să se contrarieze că nimic din ceea ce-l înconjura nu reprezenta, nici pe departe, oarece comparabil Idealului.

Poate, îşi spuse, nici moartea lui n-o să fie chiar de primă mînă, ci tot ceva modest -u înlocuitor de moarte, după care o să urmeze nu o autentică Judecată de Apoi ci tot un surogat de judecată de apoi, cu oarece succedanee de pedepse (mai mult formale şi de ochii lumii) pentru nişte succedanee de vini înfăptuite, în ceva care să ţină loc de infern în lipsă de altceva, cu nişte „înlocuitori" modeşti de chinuri (în nici un caz eterne) (pentru a căror diminuare va avea acces, eventual, şi la nişte surogate de anestezice şi analgezice, sau aşa ceva, de care va putea uza dacă porţia de ispaşă i-ar depăşi posibilităţile mărunte de rezistenţă) după care... după care ce?

Poate că nici îngerul care îl veghea nu era chiar un înger în adevăratul înţeles al cuvîntului, şi cine ştie dacă dumnezeul care i-l trimisese era autentic şi el – Adevăratul Dumnezeu - iar nu cumva doar vreun loc-ţiitor - aşa cum nici paradisul spre care accedea nu era, poate, chiar Paradisul adevărat, ci doar un loc unde „curge lapte şi miere", unde „iarba e veşnic verde" şi unde „nu e nici suferinţă, nici suspin". Cam modest Paradis, îşi spuse, un paradis cam de mîna a doua, un paradis după disponibilităţile lui modeste - dar bun, Deamne-al-jumătăţilor-de-măsură-şi-al-succedaneelor-şi-erzatzurilor! mulţumesc pentru ell şi sînt mulţumit şi cu atît - bine că nu e mai rău eu sînt un om modest!... Şi dacă s-ar putea să-mi laşi parte şi de micile mele plăceri, care sînt, în fond, nişte succedanee de fericire, totul ar fi perfect şi lumea aceasta, şi cealaltă (după chipul şi asemănarea acesteia - dacă aceasta este după chipul şi asemănarea aceleia) aşa cum este ea făcută, din înlocuitori şi „pietrele pe care le-au dat la o parte Constructorii" ar fi grozavă - ar fi grozave amîndouăl Se poate trăi în ea, în ele, să zicem, suficient de mulţumitor în absenţa altora cu adevărat mirifice. Dar care ar fi acelea, aia - o lume cu adevărat mirifică? Şi cum ar trebui ea să arate? Şi cum ar trebui să fim noi ca să putem ajunge la ea?

Dumnezeu era totuşi bun, şi Avril i-a mulţumit în gînd. Dar pe nemernicul ăla de robot era decis să îl împiedice să mai funcţioneze cît mai multă vreme posibil, pentru a-l împiedica să mai aibă un rol atît de important în viaţa lui - pînă cînd, spera Avril, lucrurile aveau să se aranjeze de la sine.

12. A doua zi n-a luat nimeni legătura cu Avril şi, gîndindu-se la cele petrecute în zilele din urmă i se părea totul atît de absurd că şi-a pus problema dacă nu cumva reprezentau - majoritatea acestor trăiri ale lui - mai mult rodul imaginaţiei sale - un delir de interpretare, sau aşa ceva, cauzat de surescitare.

Trecînd însă pe străzi, în drum spre serviciu, şi apoi, de la serviciu spre casă, Avril a remarcat ceva uluitor - toată lumea părea deosebit de agitată şi nervoasă, şi un număr impresionant de bărbaţi cărau după ei cutii mari de roboţi la subsuoară.

Ajuns acasă dădu drumul la radio şi recepţionă două informaţii interesante, pe care, la început, nu le intercorelă într-un singur tot, dar ulterior îşi spuse că n-ar fi exclus să existe oarecare relaţie între ele. Prima ştire era că fusese pusă pe piaţă o nouă generaţie de aparatură cibernetică şi roboţi specializaţi la preţuri accesibile publicului. Era vorba de aparatură de înaltă performanţă, destinată dotării navelor de explorare a spaţiului cosmic, dar devenită accesibilă publicului larg în urma

Un corăbier SINGURATEC

PHAEERIA. Un spaţiu în care nostalgia lui Mihail Grămescu se întrupează după fluxurile tahionice...

Un june mă apostrofează la PLOCON '93 vrînd să-i precizez de ce consider acest roman o adevărată fractură în SF-ul românesc. Ah, credeam că are deja răspunsul şi că mă tachinează doar.

Grămescu zice. Grămescu insinuează. Grămescu cucereşte.

Îl bănuiesc a fi complicele lui Dumnezeu în încercarea de a rupe realul în două. PHAEERIA se construieşte, se desconstruieşte şi-ţi scapă. Un teritoriu înşelător în care personajele urăsc, adoră, idolatrizează, aşteaptă, se aruncă în gol. Fără plin şi gol, o fractură nu se întrupează.

Textul ăsta m-a fiert pe dinăuntru şi nu cred că voi fi în stare să fac pe cocota literară şi să emit adevăruri academice.

Uite-l pe Oxus, aici vrăjit după ce-ai dat ochi cu teribilii condori şi cuacel tip straniu pe nume Wund. Să zicem că sînt două personaje rotunde a căror condiţie cunoaşte o alterare notabilă. E semnul vădit că Mihail Grămescu e un romanicer în carne şi oase. Un roman al trădării. Un roman al aşteptării. Un roman al zădărniciei, al depărtărilor...

Ovidiu Bufnilă

S-a vorbit puţin despre el, a trecut ca o cometă. Să derulăm invers timpul şi să observăm profunzimea. Punctul în care textul îşi pierde bidimensionalitatea şi devine spaţiu curb. Zic o verbă aşa de anostă: încă de la prima pagină. Întorcîndu-mă, zic, încă de la prima pagină sînt aruncat în gol. Cum construieşte Grămescu profunzimea lumii e chestie de har. Nu are legătură cu tehnicile literare... Vine din codul lui genetic, bănuiesc, profunzimea.

Grămescu e un adevărat vrăjitor. Te amăgeşti şi, nu peste multe pagini, te substitui. Poate că acelui om hăituind prin phreerie şi care ţinteşte văzduhul. Adică un roman al zborului, aş zice convins că e de fapt un roman imperfect în perfecţiunea lui. Pagină după pagină, cu sufletul la gură. Nici urmă de scheme, nici urmă de sforăitoarele preziceri SF, nici urmă de goalele, penibilele personaje SF din urmă. Oxus e unul dintre personajele remarcabile ale SF-ului românesc. Îl simţi prin toţi porii, urăşti alături de el, cauţi împreună cu el şi, de ce nu, o iei pe coajă odată cu el. Textul nu aşteaptă o categorisire prăfuită, nu aşteaptă vreo cronică glorioasă sau malitioasă. E atîta viaţă în el încît te

revoluției tehnologice la acest nivel economic, pe de o parte (eveniment, care trecea în desuetitudine aparatura actuală de dotare a respectivului serviciu), dar, mai ales, caracterului auto-reproductiv al acestei aparaturi.

A doua informație era cea că, în ultimele zile fusese semnalată o rată nemaiîntîlnită a creșterii cererilor de divorț.

Lui Avril îi era neclar care putea fi corelația între cele două informații - dar se simțea oarecum prins și chiar afectat de amîndouă chestiunile, așa că le memoră, spunîndu-și, sub revelația unei iluminații spontane că, probabil bărbații pe care-i văzuse pe străzi cărînd după ei voluminoasele cutii regeneratoare, de ambalaj, ale roboților nu erau, majoritatea lor, cumpărători porniți să-și mobileze locuințele, ci oameni divorțați, care căpătaseră dreptul să-și ia cu ei roboții în urma partajării bunurilor. Și anume **roboții model vechi** asta era remarcabil.

Orice divorț este, dintr-un anumit punct de vedere, un fel de sfîrșit al lumii în miniatură. Ca și mutările.

Dacă te-ar da și pe tine ai tăi afară din casă și n-ai mai avea unde să te duci, ce-ai lua cu tine?

Avril privi împrejur încercînd să se decidă la ceva.

Jocurile: șah, go, reversi, scrabble, table...

Nu, n-ar avea nici un sens.

Un caiet și un creion.

Da.

Și o carte, dacă te-ar lăsa.

Da, și o carte.

Care?

Trecu în revistă titlurile din bibliotecă. Dicționarele.

Tabelele matematice. Cărțile de știință și istorie.

Nu. Pentru substituirea tuturor acestora i-ar fi fost de ajuns, pentru cît avea el nevoie, un simplu calculator.

apucă invidia și deznădejdea că nu are nevoie de Cititorul ideal.

Ai putea bănui că, în timpul lecturii, textul conspiră împotriva ta. Nici măcar. Dacă din grabă îți scapă înțelesurile nu e vina PHREERIEI. Nici măcar. Grămescu închide înțelesul ca mai apoi să ți-l arunce în fața ochilor. Ai fost neatent?! Ești plictisit? Ți-ar place să *te dregi* cu un Terminator?! Vai, sărăcăcioasă ființă cititorul grăbit și tembel!

Păi sigur că PHREERIA e o poveste! Are coerență și-și respectă convenția cu multă subtilitate. Roman de aventură. E și roman de aventuri. Metatext. E și metatext, dacă vreți. Ai zice că are o structură elicoidală, că ar semăna cu... PHREERIA nu poate fi înregimentată într-o frază sforăitoare, deschizătoare de recenzie savantă. PHREERIA înseamnă zvircolire. Îți vine să împuști, să dai foc, să arunci în neagra genune lumea asta tragică.

Grămescu recuperează tragicul. Zice, dom'le, aici e locul lui, în PHREERIA. Adică... a găsit el tragicul pe undeva, pe unde îl aruncaseră romanticerii bilbiiți și zaharisiți. Grămescu spune, lumea e dură. Lumea e urîtă. O face cu dezinvoltură, nu-i pasă de dogme, de prejudecăți. Grămescu sfărîmă convențiile unui SF de conjunctură, debil și amorf.

Sigur că e vorba și de niște conspiratori periculoși. Sigur că Grămescu inventează tot felul de arme teribile... Tot felul de capcane. E un maestru doar. Inventariază cu stoicism obiectele unei lumi care se autodistruge... Ce înșelătoare imagine.

Poți zice, un roman scris din romane... O să te înșeli. Poți zice, stil abrupt... O să te înșeli. Poți zice, simboluri prăfuite... O să te înșeli...

Grămescu e un nonconformist. El ia simbolul și-l sparge ca pe o mărgea de sticlă și-i fură culorile. Pentru că el, Grămescu, e un poet care se încăpățînează să ne pună pe jeratic vorbindu-ne plin de maliție despre trădare, moarte și zbor.

Poate că spiritul său se numește PHREERIA. Grămescu zice, domnilor, ăsta sînt eu, un teritoriu înșelător. Ghiciți-mă!

N-au decît să vină criticii literari, cei cu foarfecele și cu metodele! Să facă ei descoperirea textului. Să zică ei că, vai, colo și colo, sînt unele defecte. Ei, și?! Sublimul unui roman stă chiar în imperfecțiunea lui!

GRĂMESCU ZICE, LUMEA NU E PERFECTĂ, DOMNILOR. E TRAGICĂ. ȘI TOCMAI DE ACEEA PHREERIA, ÎNSEAMNĂ CURAJ. E SEMNUL UNUI CORĂBIER SINGURATIC.

Eu nu vreau să povestesc povestea lui Grămescu. nici să zic, Grămescule, vezi că metafora aia nu se potrivește sau că fraza cutare scîrțîie.

Eu zic, Mihail, omule, ești bun, ești groaznic de bun. Să dea Dumnezeu să fi reușit ca, scriind-o, să te eliberezi de chinuitoarea PHREERIE.

Cu ce și-ar fi putut reface atunci viața pierdută? Sau cu ce ar fi putut măcar să spere să și-o refacă?

Ochii îi căzură pe **Biblie**. Da, **Biblia** dar **Și De l'esprit des lois** a lui Montesquieu. Cîteva alte cărți, de filosofie, de artă, de estetică, de religie...

În fond, ținea la toate cărțile sale. Îi erau dragi, fiindcă își umpluse cu ele timpul, chiar fără cine știe ce profit. Și nu citise din ele decît atît de puțin...

Ar mai fi luat, desigur, și caietele cu notițe și însemnări - „munca lui de o viață". Un șah sau un go mai ai de unde să-ți procuri - și, pînă la urmă, jocurile implică întotdeauna un partener - fi el și cibernetic. Pe cînd însemnările lui de zeci de ani de zile nu mai avea de unde să le ia. Viața curgea - informațiile curgeau și ele. Scrierile acelea reprezentau semne ale trecerii lui pe lume, pași către punctul în care ajunsese, în care se afla în impas; idei pe care sperase să le poată valorifica într-un fel sau altul, nu știa încă în ce fel.

Deci cărți, caietele... și radioul. De televizor poate că nu avea nevoie, pe cînd de radio, da. Era un aparat legat intim de întreaga lui existență, de cînd se afla pe lume. Trăise cu el. Radioul reprezenta **prietenul** de o viață - vocea cu care se întreținuse „discutînd" într-un monolog neîntrerupt, de cînd se știa. Putea sta cu el alături chiar și în pustie - să caute pe scală posturi pe care voci îndepărtate să-i spună ce mai e nou și să-i dea sfaturi, asigurîndu-l, prin însăși existența lor, că planeta e vie și că odată cu întreaga ei populație, și el.

Ce lucru grozav, radioul! Schimbi lungimea de undă și afli atîtea! Diferite variante, imagini, viziuni asupra realității; primești sfaturi și informații, vorbești cu Dumnezeu și Dumnezeu vorbește cu tine - te întreții cu un soi de dumnezeu invizibil printr-un chivot dezbrăcat de haina mistică. „Vocea popoarelor - vocea lui Dumnezeu".

Radioul îl deprinsese cu atitudinea subalternă și subordonată. El dă informații și sfaturi fără să aibă nevoie de participarea ta. Cel mult poți să nu asculți ce spune și să îl oprești.

Receptorul este un dumnezeu indiferent și intransigent, care nu ține cont de părerile și opiniile supușilor lui ascultători. Radioul are o viziune independentă și îndepărtată despre lumea noastră, pe care nu e dispus să și-o modifice, dar pe care o impune cu autoritate universului-receptor, cu o perseverență distantă. Nu interesează ce ai văzut tu pe stradă, sau ce ai simțit tu -el îți spune ce trebuie să vezi și să simți, imperturbabil. Dacă vezi și simți așa cum spune el, e bine, dar dacă nu - ești un alienat. Fiindcă ceilalți, lumea, vede și înțelege ca el, nu ca tine. Deci el vede și aude bine, prin senzorii săi implantați invizibil peste tot - imaginea lui globală este incontestabilă vizavi de posibilitățile la care are, și poate avea acces un simplu individ.

Și totuși lucrurile, era evident, nu stăteau de loc așa cum li se spunea lor acolo. Dar cine să acceadă la alt adevăr decît cel... emis? Pe cine să convingă, și cum - izolat cum era între pereții de beton ai apartamentului său - gonit de oriunde s-ar fi adunat cu semenii săi într-un contact direct - sau, chiar dacă nu gonit întotdeauna, oricum, combătut cu multă pregătire și dexteritate de reprezenanți Rețelei, special antrenați și dirijați prompt pentru asemenea scopuri care lui îi rămîneau destul de neclare în întreaga lor amplitudine scontată a tuturor gesturilor și actelor și faptelor comise. Reprezentanții Rețelei se manifestau asemeni unor îngeri falși ai unui dumnezeu îndepărtat și intransigent, deprins să dea ordine indiscutabile, ordine care se execută, nu se comentează.

Din tot ce transmiteau ei acolo, neîncetat, nu rămînea decît muzica, fără cuvinte, muzica aia grozavă, care bucura și mîngîia sufletele lor zbuciumate - ca și operele de artă din cărțile bibliotecii - cu care n-ai ce face practic sau util și din care nu rămîi cîștigat cu nimic altceva decît cu **senzația**, la care mașinile nici măcar nu au acces. Muzica, desfășurîndu-se într-o curgere neîntreruptă, ca o apă limpede dincolo de care abia dacă se străvede adîncul nisipos pe care zac scufundate atîtea și atîtea civilizații dispărute în sfîrșituri succesive ale lumilor, de la care nu ne parvin decît imaginile lor îndepărtate și impalpabile. Și apa muzicii, șuvoiul acustic curgînd mereu - muzica în care se scăldau, rămînînd cu toate acestea la fel de impropriî și amețiți de o permanentă beție bulversantă îndemnîndu-i la atît de mari elanuri și la atît de mici împliniri. Dar, năuciți de ea, măcar uităm, măcar nu mai simțim asprimea lumii înconjurătoare, în năruirea neîncetată și imposibil de împiedicat.

Să nu mai pui niciodată întrebarea: „Cu ce m-am ales din viață?" Este o întrebare fără sens.

Unde e mîntuirea, Doamne al Mîntuirii?

Pînă și mîntuirea la care avea el acces nu era decît un succedaneu de mîntuire.

Doar speranța îi mai rămînea...

Brusc și-a dat seama de două aspecte la care nici nu se gîndise atunci: primul, că de cînd adusese în casă robotul, scalele radioului nu mai semănau cu cele din amintirile lui - ele nu mai aveau pentru el tot posturile și tot atîtea posturi cu cele pe care le ținea minte; treptat, scalele prietenului lui radio se vidaseră parcă de posturi! Lumea se împuținase și vorbea acum, în mod suprinzător, cam aceleași cîteva limbi „de mare circulație".

Și, legat de aceasta, al doilea lucru devenea pregnant: acela că avea nevoie de un aparat de radio nou, mult mai mic, dar mai puternic - un aparat mai sensibil și mai fidel decît cele cumpărate de el pînă atunci - ceva care să poată fi luat la drumul lung în care pornea.

I se părea acum ciudat: cum de investise primele lui disponibilități băneși mai însemnate într-un robot străin de viața și interesele lui, în loc să se fi gîndit imediat să-și achiziționeze un prieten radio mai puternic. Abia acum Avril constata că era înconjurat doar de aparatură standard, de modele populare, cu percepție limitată și îngustă, care nu-i dădea deschiderea decît către receptarea posturilor „oficiale", cenzurîndu-i percepția asupra lumii. Aparate modeste, șablonizate de fabricanți eventual chiar pînă la a prinde doar posturile fixe, care nu furnizează decît aceleași informații, pe orice gamă sau scală căuta el învîrtind butoanele.

Avril realiză că i se oferea o imagine mult mai îngustă despre univers decît știa el că este acesta în realitate.

13

Se întoarse la foile de pe birou. Toate paginile adunate aici reprezentau etapele unui drum spiritual, cărămizile unui edificiu, părțile unei mărturii. Fără ele, Avril nu ar fi fost cu nimic mai presus de un simplu animal de povară - fără ele viața lui trăită n-ar fi avut nici un sens înalt.

Fără cărțile și filmele și operele de artă, citite, sau vizionate viața lui nu ar fi avut nici o finalitate spirituală. Sau dacă, să presupunem, nu ar fi existat în cultura lui decît matematica, să zicem, el nu ar fi avut parte decît de sfera spirituală a speculațiilor logice pe marginea Organonului lui Aristotel transcrise în limbajul simbolic propus de Gottlob Frege. Nici un aport de creație sensibilă.

El încă nu știa ce va face, sau ce putea face cu tot acest „bagaj" - dar se vede treaba că notițele lui aveau o valoare - și încă una destul de însemnată dacă „tagma mașinilor" se arăta atît de interesată de existența acestei materii eterogene și efemere, pierzîndu-și timpul să-l spioneze și chiar să-l fure - dar să-l spolieze (nu știa pe ce criterii) -dar acum putea fi sigur de asta - acum, după ce văzuse pe ecran imaginea paginii aceleia plină de scrisul lui mărunt. Ce o fi fost oare pe ea? Ar fi fost foarte interesat să știe ce parte din munca lui putea trezi interesul... nu-știu-cui, entității, sau entităților ce se ascundeau în spatele mașinii și mașinilor. Robotului.

Ce cuprindeau oare toate casetele acelea informaționale în care se îngrămădeau datelelor personale?

O parte din destinele lor sociale depindeau de... „dosărelele" astea cibernetice, capabile să influențeze relațiile cu ceilalți, poziția socială sau serviciul?

Toate paginile astea scrise de el aveau, în această perspectivă, o importanță mult mai mare decît le-o acordase. Gîndurile noastre sînt și ele importante și destul de valoroase - făcuse poate bine că nu obișnuia să le stocheze, ca mulți alții, pe sistemele cibernetice, de unde puteau fi oricînd preluate de Sistem - pe cînd așa, foile de pe birou erau numai ale lui, dispunea de ele cum voia - dar iată că nu chiar „cum voia" de vreme ce altcineva, poate Sistemul , „își băga nasul", ca să zicem așa, în treburile lui, în paginile lui scrise mărunt, în „opera" în curs de edificare - muncă în timpul lui liber, activitate extraprofesională și neremunerată, produs al activității lui spirituale libere în urma lecturilor beletristice - preponderent beletristice. Ce avea, oare, beletristica de împărțit cu știința, sau spionajul?

Ei bine, gîndindu-se mai bine, aveal Era Un Umbaj. Cel mai elevat și rafinat dintre limbaje - un limbaj viu. „Dumnezeu a fost Cuvîntul". Și Dumnezeu - ce putea fi mai important decît Dumnezeu? Îi străfulgeră prin minte respectul sacru pe care îl acordau rabinii medievali Cuvîntului, sau importanța pe care i-o acordau scribii aceia scolastici, mărunți și anonimi, care vreme de mii de ani copiaseră sîrguincioși tomuri, tomuri întregi, cu gîjă sacră pentru orice întorsătură de frază originală (ba pînă și pentru cele de condei) - Cultura și Civilizația care aveau să cucerească lumea - temelia de hîrtie a actualului „nivel" intelectual - fundamentul de hîrtie al puterii Culturii care a cîștigat și stăpînește lumea prin înțelegere, și cunoaștere, și intuiție, formînd și definind percepția - o Cabală înceată și grea urcînd din abisurile Infernului către Zoharul de unde fuseseră alungați cîndva și la care altfel nu ar fi avut acces. Dominicanismul triumfător asupra suferințelor penitenței, prin minunea lentă și fără nimic spectaculos în ea - o mîntuire modestă spre erzatzul de fericire pe care ni-l permit zeii și pe care nu ni-l invidiează.

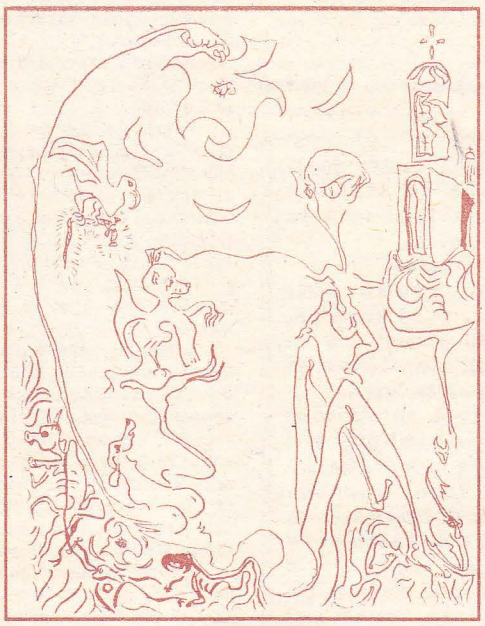

grafică - M. Grămescu

Numai că, iată, pînă și această modestă strălucire ternă și cumulativă era rîvnită de cineva - de o forță tainică dispusă să investească și să-și piardă timpul spionînd pînă și produsele rezultate în urma acestei mărunte activități manufacturiere. Exista cineva care-și întindea hulpav „trompa" să soarbă „stropii de miere" ai zbaterilor și suferințelor lor de acolo, din Adînc.

Oare nici aici nu e uitare pentru Titanul pedepsit? - iar noi, părți ale uriașului trup al pedepsei sale - și cauză primordială a acestei căderi păcătos virtuase, a acestei căderi cît lumea și Istoria - împărtășind, la un loc, destinul amarnic... singura speranță ce ne mai rămîne fiind că noi, spre deosebire de El, sîntem muritori, pieritori, perisabili, țărînă din țărînă, așa încît suferințele noastre sînt, și ele, limitate - dar sîntem cu adevărat pieritori prin antiteză cu spiritele eterne? nu sîntem cumva și noi parte de Spirit Etern? Dar dacă Ispititorul și Înșelătorul ne-a dat, cînd ne-a dat, din mărul Vieții, iar nu din cel al Cunoașterii, cum se spune - fiindcă, iată cît ne este de mare necunoașterea! Atunci, în cazul acesta, pedeapsa dată nouă și la care sîntem supuși n-ar fi oare, pe lîngă faptul că ar fi nedreaptă, și inutilă, doar întru zadarnică și fără de sfîrșit suferință, că „Iată, acum Adam este și el ca Noi!".

Să fie oare Esteticul „mierea" acestei lumi? Și, dacă el, Avril, nu era încă suficient de conștient la ce foloseau hîrtiile scrise de el și adunate și depozitate în și pe birou, se părea că exista cineva, altcineva, care știa deja ce să facă și la ce să le folosească, de vreme ce se vădea interesat de ele - și asta, precît i se sugerase, nu în mod gratuit, ba, putea presupune, destul de substanțial răsplătit, de vreme ce scrierile astea puteau reprezenta baza unor speculații atît de eficiente și prospere încît să tulbure cu ispita lor liniștea familiei lui, după cum se putea remarca. Sau se înșelase, și evenimentele din ultimele zile aveau cu totul alt sens obscur pentru percepția și capacitatea lui de comprehensiune?

Poate. De unde să știe el dacă era așa sau altfel, dacă ai lui nu mai comunicau sincer cu el, învăluindu-l în gogoașa unei crisalide de fals în care-și mascau (sau încercau atît de prost să facă asta), își disimulau indiferența față de viața și evoluția lui ulterioare - de parcă ființa lui le ieșise o dată pentru totdeauna din calculele glorioase, vizînd o existență de la care el era apriori exclus, ca un balast devenit inutil în urma schimbărilor substanțiale, poate de statut social sau mai știu eu ce, de care ei păreau să fi beneficiat fără știrea lui.

Trebie să străbați căile Văii acesteia a Umilințel, își spuse. Trăiește-ți clipa și nu-ți mai bate capul cu timpenii. Viața este atît de scurtă...

Bine, dar asta este chiar viața mea! Cum să-mi „trăiesc clipa" dacă evenimentele indiferent de voința mea mă împiedică tocmai s-o trăiesc, și pînza unei mari îmbrobodiri îmi stă în cale să nu văd și să nu înțeleg cum ar trebui să acționez ca să scap din fundul-de-sac în care m-am pomenit dintr-o dată?

Trăiește-ți clipa! Bucură-te de „fericirile" la care ajungi?

Ascultă și tu muzică la radio, sau fă altceva de genul ăsta.

Din nou succedanee - un înlocuitor ieftin în locul Adevărului prea scump pentru a fi la îndemîna... buzunarului lui. („Îndemîna buzunarului" - ce caraghios sunal) Distracții „populare" care să-l facă să uite de Marea Lipsă din sufletul lui zbuciumat.

Dacă nu ar fi fost legat de atîtea atribuții cotidiene sociale care-i permiteau să cîștige cele necesare subzistenței și dacă nu i-ar fi fost atît de greu, ar fi preferat farsei ăsteia de viață realitatea unui pelerinaj indiferent dar plin de trăiri autentice al unei rătăciri nomade prin palpabilul naturii - numai că, în epoca noastră nu se pot bucura de Natură prea mulți - Natura este un lux nu tocmai la îndemîna tuturor. Avril își spuse că nu mai văzuse de foarte multă vreme un răzor cu flori decît prin filme. Încerca, și i se pretindea asta, să se bucure de bucuria celorlalți - și aia falsă și contrafăcută. Dar poate fi o bucurie pentru cineva bucuria altcuiva? Și cînd o să mai vină și rîndul meu la bucuria-bucurie? se întrebă Avril.

Trăiește-ți clipa și nu te mai zbuciuma atît! Asta este ultima bucățică din viața-ta-cea-mai-plină, nu ți-o pierde umplîndu-ți-o cu porcării! Pune și tu în ea măcar succedanee de frumos și plăcut, dacă nu găsești altceva, dacă chiar nu ți se oferă nimic autentic.

Purtat de zbuciumul interior teribil se opri în dreptul ferestrei dincolo de care se zărea tabloul modest al ambianței lui cotidiene. Soarele apunea blînd și vesel, spărgînd cîțiva norișori prăfoși, peste imaginea sordidă a mahalalei. Era frumos și bine pe lume.

Tocmai începuse să se relaxeze, cu un zîmbet involuntar în colțul buzelor cînd, dinspre cutia robotului se auzi un declic care-l făcu să tresară.

Se apropie tipitl de ea și percepu bîzîitul discret semnalînd funcționarea mașinii. Într-o clipă realiză că toate așa-zisele lui decizii și hotăriri nu însemnaseră nimic pentru nimeni, fiind încălcate ca nimic de o forță mai presus de el, absolut indiferentă la întreprinderile pe care le făcea. Deși teoretic îi aparținea, mașina asta funcționa ca atare, cu activitatea de sine stătătoare care-l neglija ca pe un fleac, ca pe un ciuruc, ca pe un... nebun, cum îl catalogase deja și cum probabil că-i convinsese treptat și pe ceilalți că era- ce să mai aștepte de la oficialități dacă pînă și apropiații lui îl luau ca atare, familia lui care, nici ea nu-i mai aparținea și de care Sistemul îl înstrăinase cu o cruzime indolentă dar rea care calcula totul doar după criteriile unei eficiențe absolut imbecile și desprinsă de orice sentiment și legalitate.

Dar cui să se plîngă? Orice ar mai fi întreprins în direcția aceasta risca să fie luat pe sus și internat în vreun ospiciu, fiindcă „lupii" ăștia electronici impersonali erau puși, peste tot, paznici la „oi", „ciobani" la „stîna" vieții lui fără scăpare.

Cum de nu-i trecuse prin cap că nemernicul ăla de robot, interconexat în cine știe ce rețea atotputernică și nevăzută care-i garanta o protecție super-legală, putea activa mai departe chiar și fără acordul lui, dar cu acordul altcuiva, nu se știe cine și unde plasat. Robotul putea stabili contacte inaccesibile și necontrolabile pentru om - eventual în plaja radio de emisie-recepție. Dacă a luat o asemenea decizie asta nu ar fi reprezentat pentru el decît o problemă de codificare și decodificare electronică a sunetelor (dacă era vorba de o comunicare cu vorbe și cuvinte) sau a semnalelor - poate un proces nițel mai complicat - dar „dacă asta era dorința stăpînului apartamentului și utilajului" (adică a lui Avril)...

Altcineva din afară, se slujea de aparatura lui, împotriva voinței lui, iar el nu avea ce face și cum să împiedice aceasta. Probabil că așa cum și robotul lui uzase de filiera acestor... circuite, acestor.... rețele ilegale - indemonstrabil ilegale - pentru a-și construi un „imperiu infomațional" stupid dar eficient și enervant de putrenic prin disponibilitățile lui multiple (informaționale, materiale, pînă și economice și financiare) care depășeau complet resursele lui Avril.

Privi cu crispare și ură acum către ecranul orb al televizorului „defect". Nu mai era deloc convins că era, într-adevăr, defect. Mai mult ca sigur că doar i se sistase lui posibilitatea de a beneficia de „avantajele civilizației", ca pedeapsă că „nu fusese cuminte" și făcuse ce nu trebuia, jucîndu-se de capul lui la unealtă și descoperind astfel ceva ce nu ar fi trebuit să afle.

O descurajare fatalistă puse stăpînire pe întreaga lui ființă. Nu putea întreprinde nimic pentru a-și salva pretențiile morale. Dacă ar fi încercat să scape de robot și eventual și de restul tehnologiei suplimentare din casă, inutilă intereselor și necesităților lui coerente și nevoilor curente, probabil că s-ar fi izbit imediat de îndîrjirea Colzei și a lui Souris, care numai ei doi formau acum monolitul familiar și care ar fi profitat îndată de gestul lui ca să-i solicite punerea sub interdicție pe argumentul că, iată, „a luat-o razna rău de tot - așa nu se mai poate!"

Nu, nu era dispus să le acorde această satisfacție - și luă decizia să asiste resemnat la evoluția ulterioară a evenimentelor vieții lui agresate prin intermediul suportului cibernetic dușmănos pe care mai și plătise și-l adusese în casă cu mîna lui, și asupra căruia ordinele sale, după cîte vedea, nu aveau efect - și care-l dirija și

controla inevitabil din spatele carcaselor şi ecranelor apartamentului.

Stinse luminile în locuinţă. Prin geamuri, lumina de neon din stradă pătrundea rece, jucînd pe lucruri. Ziua trecuse ca fumul. Îşi luă geaca din cuier şi ieşi.

Era prins în menghina unui mecanism absurd care trecea peste el, pe sub el, poate chiar prin el, fără să ştie cum şi de ce şi fără să-i lase nici o posibilitate de previziune încotro avea să-l poarte, ca pe un nimic indiferent şi fără nici o valoare în cadrul planurilor acelea de neînţeles.

Dacă aşa se prezenta situaţia, de ce mai plecaseră ai lui de acolo? De ce mai fusese nevoie de atîta tărăboi?

Şi se hotărî să se ducă la părinţii Colzei şi să o cheme, pe ea şi pe Souris, înapoi acasă.

14 Avril apăsă pe butonul soneriei de la uşa părinţilor Colzei. Sunetul înfundat stîrni în spatele uşii un foşnet şi o agitaţie bîjbîită. Mai întîi, din partea cealaltă un ochi astupă vizorul, dar se retrase şi, după fişîiala paşilor urmă o scurtă perioadă de linişte în care, de departe, răzbi pînă la el parcă o şuşoteală grăbită, urmată de alerta mai mukor paşi precipitîndu-se către uşă, care, în sfîrşit, se întredeschise încet.

În prag apăru umbra tatălui Colzei în pijama, în spatele căruia Avril întrezări siluetele lui Souris şi Colzei. Vreme de o fracţiune de secundă citi în expresia ochilor lui Souris surpriza şi spaima.

– De ce ai venit aici? îl întrebă tatăl Colzei direct, probabil ca să nu se sesizeze vecinii, dar Avril se simţi străfulgerat şi de ideea suspicioasă că mai era cineva în apartament, cineva care poate că dormea sau nu trebuia să afle de prezenţa lui acolo.

– Pot să intru? întrebă, tot în şoaptă.

Tatăl Colzei se trase nitel la o parte din prag, dar nu eliberă cadrul uşii ca Avril să poată trece.

– De ce? auzi Avril vocea stinsă a Colzei.

Privi către ea, vrînd să citească ceva pe chipul palid, dar Colza îşi ţinea ochii în jos, iar faţa îi era total umbrită.

Souris îşi făcea de lucru cu o piesă de metal nichelat cu care se juca, afişînd o neatenţie ostentativă.

– Am venit să vă iau acasă, spuse Avril.

Colza ridică ochii spre el puţin mirată, apoi schimbă o privire scurtă cu Souris, după care lăsă iar fruntea-n pămînt. Se înstăpîni o tăcere penibilă, neturburată decît de zgomotul liftului apelat la parter.

– Ei, veniţi? întrebă Avril cu uşoară nerăbdare în glas.

– Nu, murmură Colza.

– De ce? întrebă Avril. O să vă las să faceţi ce vreţi cu porcăria aia de robot, dacă e atît de important pentru voi, promise el, adresîndu-se lui Souris. Ei, ce ziceţi?

– Eu mă simt bine aici, se decise să spună, neglijent, Souris. Dacă însă Colza vrea...

Avril îşi înghiţi obida şi acreala enervării stîrnită de emanciparea precoce a tînărului, dar rosti cu voce domoală:

– Bine, cum vrei. Hai acasă, Colza. Te rog.

– Nu, răspunse Colza cu încăpăţînare. Nu.

– De ce? întrebă Avril.

– Fiindcă ne e frică de tine, ridică fruntea Colza, cu glas apăsat. Avril făcu ochii mari.

– Vă e frică de mine? De ce? Ce v-am făcut?

– Eşti bolnav, Avril, spuse Colza. Eşti grav bolnav şi nu vrei să faci nimic.

– Nu sînt bolnav de loc, exclamă Avril. Mă simt foarte bine. Şi apoi, ce să fac? Adică ce ar trebui să fac, după părerea ta?

– Tu numeşti asta că te simţi bine? întrebă Colza, de parcă ar fi existat ceva evident bizar în comportamentul lui.

– Da.

– Atunci nu mai avem ce discuta, spuse ea, categoric.

Tatăl ei încercă să închidă uşa, dar Avril îl împiedică, întinzînd palma:

– Şi spune-mi, ce crezi tu că ar trebui să fac?

– Să te internezi, spuse Colza.

Souris plecase deja, cu un aer „plictisit", către uşa din capătul holişorului de la intrare.

– Nu pot să fac asta, şi ştii foarte bine că nu am nici un motiv s-o fac, Colza. De ce ţii cu tot dinadinsul să mă internezi?

– Fiindcă eşti bolnav.

– De unde ai dedus asta?

– Din felul în care te porţi şi te manifeşti.

– Dar ce am făcut? Am dat ordin robotului să se decupleze. Şi, dacă vrei să ştii, nici n-a executat ordinul meu. De-aia vă spun - veniţi acasă! Vino acasă. Te rog! Dacă e vorba de comportament ciudat, cred că al vostru e mai ciudat decît al meu, şi nu vă internează nimeni, nicăieri. De ce nu vrei să vii acasă?

– Ei, vezi, tocmai de aceea nu vreau să vin!

– Adică de ce?

– M-am săturat! ridică Colza vocea. Înţelegi? Nu mai suport!

– Nu înţeleg, replică Avril. Ce nu mai suporţi?

– Nu mai suport s-o aiu de la căpăt! Nu mai suport să mă suspectezi! Nu mai suport atmosfera din casa aia! Eşti nebun! Cine te urmăreşte? Şi de ce te-ar urmări sau spiona cineva pe tine?

– Nu ştiu. Dar o face.

– Pe mine nu mă interesează chestiile astea! Poate să mă urmărească oricine vrea - nu am nimic să ascund!

– Pe mine mă interesează şi mă deranjează. Şi pe ceilalţi oameni îi interesează. Şi legea este de partea noastră. Nu există nici un argument să fiu urmărit în casa mea. Şi nu vreau să fiu. Dar sînt. Şi n-am cum să împiedic asta. Aşa că vino acasă, şi gata!

– Nu, răspunse Colza şi îi întoarse spatele.

– De ce? De ce face asta? întrebă Avril, exasperat, către tatăl ei, dar acesta ridică indiferent din umeri şi închise încet uşa, şoptindu-i:

– Hai, pleacă acasă şi nu mai sta aici, că or să iasă vecinii. E foarte tîrziu.

grafică - M. Grămescu

15 Avril o porni spre casă cu paşi greoi. Străbătea în mod mecanic străzile oraşului întunecat, cufundat în gîndurile lui dureroase ca într-un linţoliu orb, din care nu răzbi la suprafaţă decît cînd ajunse în cartierul comercial. Privi împrejur, năuc, la vitrinele luminate ale boutiquurilor şi magazinelor de noapte cu mărunţişuri. Se simţea absolut dezorientat - reperele de ani şi ani ale vieţii lui se spulberaseră lăsîndu-l într-un spaţiu nou, revoluţionat. Nimic nu mai era la locul lui, la locul ştiut. Îşi simţi dintr-o dată picioarele slăbite de o insecuritate nemaisimţită. Totul era instabil şi trăia impresia că nu va mai ajunge niciodată acasă, să se ascundă acolo, în văgăuna lui, şi să-şi aştepte moartea. Parcă ar fi trecut printr-o apă rece şi iute, şi îşi dădea seama că, odată ajuns în adăpostul locuinţei nu va mai avea curajul să se aventureze în valurile tulburi şi necunoscute - nu va mai avea pur şi simplu puterea şi curajul s-o facă, nici măcar ca să se mai ducă la servici, unde n-ar mai fi făcut faţă la nici o sarcină, cît ar fi fost ea de simplă sau uşoară. Chiar şi rezolvarea celor mai elementare probleme i se părea, brusc, a fi devenit atît de complicată încît resimţea un sincer şi imens respect pînă şi pentru cei mai umili angajaţi ai celor mai modeste servicii, pentru măturători, sau pentru cei care ambalau marfa... Cît privea serviciul lui - cum să mai facă faţă? cînd chiar şi cea mai simplă activitate a lui acolo i-ar fi solicitat dexterităţi şi răspunderi care-i depăşeau cu mult posibilităţile şi resursele actuale - îi cereau iniţiativă şi o precizie pe care se întreba, uluit, de unde şi cum le avusese vreodată. De unde avusese el, pînă acum, tupeul să întreprindă tot ceea ce întreprinsese? De unde avusese atîta putere şi încredere în el?

Nici picioarele nu-l mai ţineau, şi se ciuci lîngă un perete, cu spatele proptit de zidul rece.

Se întreba, îngrozit, cum avea să-şi mai cîştige de acum încolo minimumul necesar existenţei, după ce va fi dat afară (căci va fi dat afară, nu încăpea îndoială!) de unde lucra - fiind evident că devenise absolut incompetent, irecuperabil incapabil să mai întreprindă vreodată ceea ce făcuse pînă acum. Încerca să găsească vreo scăpare, şi nu găsea nimic să-l scoată din impas. Unde să se ducă? Şi ce să facă? O, Doamne, măcar acasă de-ar ajunge...

Atunci sesiză că se oprise cineva în dreptul lui. Ridică privirea şi întîlni chipul unui tînăr - aproape un adolescent - care îl cercetă cu interes.

– Da, dumneavoastră sînteţi. Chiar dumneavoastră. La început credeam că vă confund... Vă e rău?

– Nu mă simt bine, recunoscu Avril, încercînd să se ridice, cu greu, în picioarele amorţite. Simţea furnicături teribile în tălpi. Tînărul îi întinse mîna să-l ajute:

– Bine că v-am întîlnit. Îmi permiteţi să vă ajut? Ce-i cu dumneavoastră?

Avril îl studie acum, de la egal la egal pe celălalt - dar era o persoană complet necunoscută. Purta un costum foarte elegant, deosebit, de îngrijit - prea îngrijit. Avea statura înaltă şi o constituţie robustă. Ţinuta lui şi gesturile degajau un aer de încredere şi siguranţă puternică dar binevoitoare.

– Am nişte probleme cu... cu aparatura cibernetică din casă - spuse Avril.

Nu ştia ce-i venise să spună asta, tocmai asta.

– Despre ce e vorba? îl întrebă celălalt, care dădea totuşi semne că l-ar cunoaşte, poate chiar apreciază şi respectă. Aşa că lui Avril îi era jenă să-l întrebe: „domnule, de unde mă cunoaşteţi de fapt?"

– Se întîmplă tot felul de lucruri stranii cu aparatura mea electronică. Mi-am luat un robot -...

– Da, ştiu, murmură celălalt.

Avril îi aruncă o privire iute, furişă.

–... un model mai vechi. L-am luat de la **Academia de cercetări şi ducerire a spaţiului cosmic...**

– Ce Academie? se interesă celălalt, îngustînd ochii.

– **Academia...**

– Nu există nici o asemenea „academie". Chiar dacă o fi existat vreodată, a fost probabil de mult dizolvată.

– Bine, dar robotul... revoluţia tehnologică în cercetarea spaţiului...

– Aiureli. Mecanismul de zvonuri...

Tăcură o vreme. Avril rumega cele auzite.

– De cînd n-aţi mai ascultat ştirile? îl întrebă celălalt.

Avril clătină din cap:

– Nu ştiu... de cîteva zile.

– Atunci poate că nici n-aţi auzit de **Scandal.** (Avril clătină din cap.) De... invazie...

Se scrutară în ochi.

– Dar ce părere aveţi atunci despre ciudăţeniile mele de acasă... întrebă Avril. Sînteţi sigur de faptul că **Academia spaţială...**

– Nu există, domnule, nici o academie! De la **invazie** a fost întreruptă orice activitate în domeniul spaţial.

– Şi roboţii?

Tînărul ridică din umeri.

– Şi ciudăţeniile...

– Poltergeist-uri... spuse tînărul pe gînduri.

– Ce anume?

– Poltergeist-uri, repetă tînărul. Ciudăţenii... Au fost cazuri şi mai grave...

Avril îl asculta cu interes.

– Pagere aveţi? îl mai întrebă tînărul.

Avril îl privea nedumerit.

– Pagere. Selectoare... Eram sigur că nu! Îmi pare rău că v-am întîlnit abia acum. Dar mai bine mai tîrziu decît... O să vă ajut să faceţi o mică achiziţie... Lasă, că o să vedeţi - totul se va rezolva.

– Să intrăm aici - îi arătă uşa unuia dintre magazinele micuţe dar intens luminate, cu firmă multicoloră: „Ra-Tell" şi anunţuri de program permanent.

Un vînzător indolent se ridică din spatele tejghelei, căscînd.

– Ce doriţi? întrebă acesta, încecînd să-şi potrivească hainele boţite de poziţia în care sătuse pînă atunci.

– Un selector radiouniversal puteţi găsi şi pentru noi?

– Să mă uit, spuse omul, întorcîndu-se spre raftul în care diverse piese electronice erau expuse printre aparate ieftine şi accesorii electronice. Da, mai am cîteva.

– Aveţi suma necesară? îl întrebă tînărul pe Avril.

– Cît costă?... întrebă acesta scotocindu-se prin buzunarele goale.

Tînărul îi „împrumută" gentil banii necesari achiziţiei, plătiră şi ieşiră.

– Nu ştiu cum să vă mulţumesc... se bîlbîi Avril.

– Nici o problemă.

– Vă înapoiez banii...

– Lăsaţi, cu prima ocazie. Dar, fiţi atent, să vă explic cum să procedaţi - asta este piesa care lipseşte - au mai fost cazuri... modelele astea... aşa zise „vechi" au făcut diverse probleme... A fost o încurcătură - probabil - sau ceva... politic, cum se spunea înainte... dar veţi vedea că totul se aranjează de la sine. Cînd ajungeţi acasă, activaţi robotul şi plasaţi-i piesa asta să o monteze.

Nu e nevoie de nimic mai mult. I-o daţi doar. El ştie unde şi ce trebuie să facă. Dumneavoastră doar îl activaţi şi i-o daţi. Ajunseră aproape de locuinţa lui Avril.

Eu pînă aici vă conduc, spuse tînărul. Dacă mai aveţi vreo problemă, luaţi legătura cu mine. Dar să sperăm că totul va fi bine. Succes. La revedere.

Îşi strînseră mîinile. Avril se simţea într-o stare crepusculară. Nu înţelegea nimic. De aceea nu-l întrebă nici acum pe tînăr cum îl cheamă şi de unde-l găseşte dacă... dacă mai are nevoie de el. Îi era rău - i se făcuse şi greaţă acum. Abia se mai ţinea.

– Îţi mulţumesc pentru ajutor, îi mai spuse o dată tînărului.

– Nu aveţi pentru ce. Şi aveţi grijă, nu mai afectaţi altădată senzorii casei. Toate trebuie să se afle la locul lor - dacă este o mufă de microfon, în mufă trebuie să fie introdus microfonul, dacă este o legătură de făcut, legătura aia trebuie făcută - şi atunci nu mai aveţi treabă cu nimic. Aţi înţeles? Asta e şpilul. Cît vreme străluceşte ochiul roşu al becului de control sînteţi în siguranţă. Becul roşu - şi nu aveţi nici o încurcătură.

– Da, murmură Avril năuc. Becul roşu...

Îl scotea din sărite, i se păruse întotdeauna penibil, să şadă de vorbă cu „fierătănia". Nu-i adresa robotului decît comenzi.

Dar acum, în singurătate şi plictiseală, începuse să discute cu el, şi rămăsese suprins că „scula" îi dădea, totuşi, răspunsuri destul de raţionale.

Acum asculta explicaţiile „mentorului" despre caracterul de telescop radio al antenei reţelei. Cel mai puternic telescop receptor din lume....

16 Ecranul pîlpîind al televizorului emitea bîzîitul de sfîrşit de emisiune. Dar de cînd robotul cuplase radioul pe antenă, printre punctele bombardînd ecranul se întrezăreau hărţi confuze. Cînd schimbai posturile la radio, hărţile evoluau. Hărţile radio ale galaxiei. Stele, stele neutronice, pulsari, quasari, nove...

Avril tresări din picoteală şi apăsă comanda de închidere. Apoi căută pe pipăite împrejurul lui pe canapea, prin cutele păturii cu care era învelit, pînă dădu de comanda radioului (cu becul roşu, aprins, semnalînd funcţionarea aparatului) şi-l făcu mai tare. Muzica se revărsa în cascade liniştitoare. Radioul, prietenul lui dintotdeauna.

Cîte nopţi nu-şi petrecuse, în copilărie, şi apoi în adolescenţă, pînă la maturitate, cînd se căsătorise şi începuse serviciul - ascultînd vocile din eter. Binefăcătoare. Cu emisiuni, piese radiofonizate şi programe de ştiri şi comentarii...

Asta era - prea se deprinsese de la o vreme să asculte numai înregistrări - casete şi discuri, uitîndu-şi prietenul, neglijîndu-l.

Acum putea hoinări iar pe scala largă. Şi, de cînd îi dăduse robotului să monteze piesa aceea, scala se umpluse de posturi. Multe posturi, la care mai înainte nu avusese acces.

Ce înseamnă şi un selector din ăsta cibernetic - cu sarcina de „cenzor" individual pentru emisiunil Un... pager. O piesă capabilă să urmărească, pe toate canalele şi lungimile de undă, simultan, emisiunea personală - continuă - „Radio la dispoziţia dumneavoastră".

De fapt, creierul cibernetic al cipurilor apartamentului nu era chiar un sortator **dezinteresat** al informaţiilor - ci un manipulator de conştiinţă.

Iar mica piesă adăugată de el dezinhiba percepţia emisiunilor deblocînd emisiunile „percepute" de apartament, deblocînd sistemul de cenzură specializată a recepţiei.

Cel puţin asta era explicaţia pe care şi-o dăduse Avril, şi care îl mulţumea, deocamdată.

Există atîtea posturi care emit pe lume! Cîte informaţii interesante îi fuseseră ţinute ascunse pînă acum!

De acum încolo avea ce face, chiar dacă rămăsese singur. Avusese, pentru o vreme, o familie, o casă, griji. Toate acestea i se luaseră, sau plecaseră de bună voie, şi rămăsese un om cu un radio. Ca în tinereţe. Un străin cu o sculă perfecţionată, să tragă cu urechea la veştile dintr-o lume la care el nu mai avea acces.

Acum putea însă accepta explicaţiile acelea fără sens de care era înconjurat. Şi nu trebuia să-şi mai bată capul să caute altele, de cînd în sufletul lui se răspîndise **liniştea.**

Dar robotul?

Nu te mai gîndi! Aceleaşi mecanisme determină şi memoriile roboţilor.

Cică: prea multă informaţie te-ar coborî într-o **groapă cu informaţii.**

Cine ştie... Poate că e ceva adevărat şi în „broboada" asta.

Privirile îi căzură pe cărţile din bibliotecă. Da, acum putea din nou să citească.

Realitatea este şi ea o operă de artă.

Ce tîmpenii! Realitatea nu este „operă de artă"! Oricît ar fi de frumoasă, realitatea nu îndeplineşte niciodată statutul de operă de artă - adică de **creaţie** cu scop declarat estetic.

Dar dacă realitatea **este o creaţie,** atunci, cînd e frumoasă, **este** o operă de artă...

Şi totuşi, numai lectura cărţilor deschide căile către esteic, pe care nu ai altfel de unde să-l iei în Realitatea că atare.

Esteticul înseamnă **construcţie** simbolică, limbaj, transformare îmbogăţitoare şi îmbunătăţitoare a Realităţii... Esteticul este balsamul unei cărţi pentru copiii ascunşi în trupurile celor mari - ceva menit să le redea acestora echilibrul sufletesc după marile crize existenţiale.

Cine spusese oare: „Nu sînt nici eu mai bun decît părinţii mei"? Părinţii-copii din adîncurile abisale ale eului.

Explicaţii frînte. Formule plauzibile, care să liniştească spiritul tulburat. Succedanee.

Şi muzica se revarsă din difuzoare, fragmentînd ideile tulburătoare. Ce emisiuni ascultase? Nu-şi mai amintea mai nimic din ele. Ideile lor făceau acum parte din propriul său flux neîntrerupt de idei.

Sistemul colocvial este o porcărie! Fură idei. Şi te deprinde să gîndeşti în „colaje".

Dar Colza? Colza cum gîndea? Nu acelaşi Dumnezeu făcuse şi bărbatul şi femeia, şi îngerii şi cibernetica, şi navele spaţiale şi spaţiul cosmic?

Chiar, de ce fusese stagnată oare cercetarea spaţiului cosmic în ultimele decenii? Nu se mai pomenea nimic de tema asta, şi dacă n-ar fi existat cărţile, după atîta timp s-ar fi şi uitat că existase şi un asemenea subiect.

În minte i se trezeau, pentru un moment, frînturi de ştiri despre mişcări de stradă, războaie, descoperiri ştiinţifice şi evenimente politice, scufundate încet în valul de muzică urcînd necontenit în *enthousiasme,* sau coborînd în depresii dramatice - însă fără conţinut ideatic. Un gol sufletesc animat de o amplă mişcare de sentimente nedefinite, bîntuindu-l.

Soneria de la intrare clincăni. Pînă să se ridice să deschidă, cheia electronică atinse broasca şi sistemul automat debranşă. Colza îşi făcu apariţia în holul de la intrare. Se opri în prag, privindu-l de undeva, de foarte departe.

– Credeam că nu eşti acasă. Am sunat. N-ai auzit? îl întrebă ea.

Avril se ridică greoi şi se apropie de ea. Se privesc unul pe altul, încremeniţi, în holul de la intrare, sub becurile de control ale instalaţiilor electrice şi electronice, aprinse roşu în penumbră, semnalînd funcţionarea.

– Bunăziua, spune Avril.

– Bunăziua, îi răspunde Colza cu voce mecanică. Am sunat. N-ai auzit?

Intrară în cameră.

– Pot să fac muzica mai încet? întrebă Colza apropiindu-se de radio.

De prietenul lui, cu becul de scală aprins roşu şi muzica revărsîndu-se delimitînd un **spaţiu** efemer şi impresionant, de nimic.

Un univers evanescent. Alt univers.

Colza ia comanda televizorului şi apasă pe butonul de declanşare. Pe ecran apare imaginea neclară a unei nave cosmice uriaşe, circulară, aterizînd pe o pajişte cu iarba înaltă, fluturată de jur împrejur de jeturile duzelor. Într-o lumină intensă, din nava metalizînd albăstrui coboară cîteva forme neclare în costume de cosmonauţi, cu căşti rotunde de sticlă fumurie pe capete. Formele înaintează spre camera de luat vederi, clătinîndu-se sub greutatea costumelor. Pe colţul ecranului, un ceas electronic indică ziua şi ora.

Din difuzoarele radioului muzica se revarsă tot mai intens, luînd note patetice.

Bîzîind, robotul vine pînă în cadrul uşii, unde se opreşte, cu luminile de funcţionare clipind.

Din difuzoarele radioului muzica se revarsă tot mai intes, luînd note patetice.

O lumea evanescentă. Altă lume.

Mihail GRĂMESCU

în exclusivitate

-Presupun că pe mulți dintre cititorii ISF-ului i-a uimit faptul că te ocupi și de grafică. Care au fost începuturile?

- Pot să-ți spun că inițial am fost apreciat de către revistele cu care am colaborat mai degrabă ca grafician decît prozator sau poet. Prin '63 am avut o grămadă de desene publicate în Luceafărul și România literară, iar mai tîrziu o serie de desene au ajuns chiar în America.

- Și ai abandonat?

- Am abandonat. Motivul fiind destul de simplu; cînd am văzut cum desenează Escher mi-am dat seama că n-am să ajung niciodată să desenez ca el așa că m-am lăsat de ambiția de a merge mai departe în direcția asta.

- Ce legătură există între desen și proză?

- Întotdeauna există o legătură între diferitele compartimente ale artei. În ultimă instanță și proza exprimă niște imagini - imagini artistice - care pot fi prezentate fie sub formă de imagini propriu-zise, fie ca literatură, expresie literară.

- Ce înseamnă să fii creator?

- E o întrebare mai complicată...

- Ce înseamnă să fii Mihail Grămescu?

- Înseamnă încercarea de a exprima ce e frumos, ce e emoțional. Am încercat să redau la un moment dat starea conflictuală în care se găsea societatea în care trăiam, aș putea spune, la nivel național, la nivel familiar. Uneori acest lucru a fost realizat, alteori nu. Consider că literatura are întotdeauna un rol pe de o parte mobilizator, pe de altă parte dezinhibant pentru anumite stări în care trăim și din care nu putem ieși. Unul dintre rolurile artei este să îi facă pe oameni fericiți, să le aducă o clipă de bucurie. Sper ca măcar o parte din textele mele să fi realizat acest deziderat pe care îl cer eu din partea artei.

Un scriitor absolut de sf este, dacă nu o imposibilitate, o chestie destul de caraghioasă!

- Ai un program literar?

- Am avut mai multe. Fiindcă programele literare, după părerea mea, se leagă de formă. Adică programul literar este o preformă a unui conținut. De obicei între conținut și forma există o rezonanță. Nu poți scrie ceva anume decît într-o anumită formă și invers o anumită formă cere un anumit conținut.

- Fiindcă tot a venit vorba de formă, să facem și legătura cu poezia. Crezi că există poezie grafică?

- Te referi la experimentele americane și anglo-saxone raportul cuvînt - imagine?

- Nu. Ai încercat vreodată să desenezi cu ajutorul cuvintelor?

- Eu nu m-am ocupat foarte mult de acest aspect al creației poetice. Am avut și eu oarecare încercări, dar nu le-am dat prea mare atenție

- Iubești o anumită formă?

- Iubesc mai multe forme. În general iubesc operele care mi se par împlinite, care mă exprimă. Și sînt destule!

- Asta vroiam să te întreb, dacă ai trage linie ce ar rezulta?

- Cel puțin de vreo jumătate din textele pe care le-am comis sînt destul de mulțumit. De nici unul însă nu sînt absolut mulțumit, fiindcă dacă aș fi absolut mulțumit de un text pe care l-am scris, n-aș mai putea să scriu altul.

-Într-o discuție amicală, spuneai că tu nu ești un scriitor de sf.

-Era un fel de a șarja. N-aș putea spune că nu sînt un scriitor de sf în sensul că nu scriu sf. Mă enervează însă expresia „scriitor de sf". Eu sînt scriitor. Adică această specializare „scriitor de sf" îmi sugerează un tip făcut din bucățele de sf. Pe de altă parte scriitori nu sînt „de sf" sînt de artă, dacă ACEASTA este orientată spre sf sau spre altceva, asta este o altă problemă; dar în principiu un scriitor absolut de sf este, dacă nu o imposibilitate, o chestie destul de caraghioasă! Scriitorul respectiv n-ar mai fi scriitor, ar fi compozitor de .... ceva științific-imaginar. Ceea ce mi se pare ceva destul de dubios.

- S-a tot bătut monedă în numărul ăsta pe Phreeria: că a fracturat sf-ul românesc, că e cea mai bună operă a lui Mihail Grămescu, că ar trebui să ne lăsăm de scris etc. Ce părere are Mihail Grămescu despre Phreeria?

- Este o încercare. O încercare mai veche. E scrisă cam prin '83. Eu nu mai sînt așa de mulțumit de ea. Și nu cred că fracturează sf-ul, e o mică exagerare în treaba asta, măgulitoare pentru mine, dar nu e atît de glorioasă. Și nu mă simt foarte încîntat să se spună că e cea mai cea.

- Deci poți oricînd face o "mînăstire" mai frumoasă?

- Chiar am! Se numește Plenița memoriei noastre și care, atunci cînd voi avea posibilitatea să v-o ofer, veți vedea că, deși nu e sf, e o poveste despre o lume imaginară frumoasă și asta înseamnă foarte mult pentru mine.

- Cum crezi ca ar trebui să arate o operă perfectă?

- Cred că există așa multe opere mai mult sau mai puțin perfecte, încît o definiție exactă nu are cum să existe. Pe de altă parte nici una nu este absolut perfectă. În momentul în care ar exista o operă perfectă arta ar fi încheiată, ori așa ceva nu se poate. Arta tinde spre perfecțiune, tinde dar nu o poate ajunge.

- Spuneai că prima condiție a unei proze este aceea de a produce o trăire estetică. Deci nu ideea contează în primul rînd într-o proză sf?

- Evident că și ideea, dar ideea trebuie să se exprime printr-o formulă estetică.

- Oricum se exprimă...

- Nu, nu chiar oricum!

- Dacă ar fi să alegi între ele...

-Evident aspectul literar. Mă interesează mai puțin dacă un text este foarte tare, ca idee, fiindcă dacă e prost realizat nu mă interesează. Dacă e bine realizat, ideea poate să fie mai puțin valoroasă, fiindcă e valoros ca realizare estetică.

- Poți să scrii fără să ai o idee?

- Fără să ai o idee nu. Dar, fără să ai o idee sf da. În general nu-mi pun probelema dacă e sf sau nu, ci dacă e realizată estetic.

Chiar că odată cu dispariția epocii ceaușescu a înviat o anumită parte a sf-ului care nu se putuse exprima deloc - TINERII

- De aproape trei ani de zile ne tot întîlnim pentru a juriza diferite concursuri. Ce părere ai despre ceea ce se scrie după '89.

- Au apărut niște nume noi, multe, și de valoare. Mi-e greu acum să fac o listă cu toate persoanele de valoare pe care le-am întîlnit în ultimii ani, dar cred că sînt cel puțin zece nume pe care se poate conta în viitor, poate chiar mai glorioase decît cele din generația mea.

- Crezi că există o "generație '90"?

- Nu cred, sînt sigur! EXISTĂ CA ATARE!

- Și are vreun viitor?

- Asta depinde de tine.

- Deci sf-ul românesc a murit odată cu Ceaușescu sau nu?

- Nu, în nici un caz! Aș zice chiar că odată cu dispariția "epocii Ceaușescu" a înviat o anumită parte a sf-ului care nu se putuse exprima deloc - TINERII. De fapt nu că nu se puteau exprima, dar erau încorsetați, se făcea o selecție a celor care puteau deveni scriitori.

- Revenind la epoca Ceaușescu, crezi că sf-ul era un refugiu, o modalitate disidentă de a scrie?

- Nu disidentă, era o modalitate de evaziune. Totul era impregnant de politică. Și sf-ul era impregnat de politică. Dar se simțea nevoia unei evaziuni, din această realitate apăsătoare. Fiindcă sf-ul și fantasticul sînt prin definiție o modalitate de evaziune către imaginar, către ceva mai bun, mai frumos, către ceva care să-ți bucure sufletul sau să te elibereze de stupizenia și de meschinăria vieții înconjurătoare. Dar în ultimul timp pe lîngă toate acestea a început să mai fie și ALTCEVA. Și acest ALTCEVA este o chestie inedită și interesantă.

- Și cum reacționează Mihail Grămescu la acest ALTCEVA?

- Îl citește cu plăcere!

Au dialogat cu aceeași plăcere
Mihail Grămescu și
Adrian Bănuță

aici se înţelege ceva

Speram să vă dau în această săptămînă răspunsurile la întrebările pe care le puneam în numărul 69, dar s-a dovedit că au fost pur şi simplu retorice.

Se pare că transparenţa invocată a dus la o amplificare a transluciditătii pînă la opacitatea absolută: nu numai că detaliile solicitate pentru informarea dumneavoastră ne-au fost refuzate cu obstinaţie, dar ne-a fost imputată ritos o aşa-zisă "lipsă de obiectivitate" în prezentarea euROconului şi subiectivism în publicarea autorilor. N-o să mă apuc acum să demontez aceste afirmaţii cu care timişorenii ne-au obişnuit deja, mulţumindu-mă să le reamintesc că- aşa cum le-am mai spus-o şi în alte situaţii- revista "JURNALUL SF" va fi întotdeauna echidistantă, nu va reprezenta interesele nici-unei grupări locale sau naţionale fiind deschisă pentru toţi deopotrivă, fără discriminări de nici un fel. Vom încerca să prezentăm întotdeauna cu obiectivitate şi critic (constructiv) manifestările şi tendinţele ce animă SF-ul şi fandomul românesc, dar simt nevoia să o repet: nu vom fi niciodată patronaţi sau aserviţi măruntelor interese de grup(uri/uleţe), preferînd incomoda postură *"noi nu sîntem cu nimeni, ci cu toată lumea"* (care doreşte binele sefeului românesc, evident!).

Pseudoinfailibilitatea unor pseudoguru de cenaclu (în special bănăţeni) guvernaţi de pseudoidealuri şi pseudovalorizări pseudostetice trebuie scoasă la iveală şi demontată pentru a nu se produce iarăşi artificiala ruptură prezentă în sefeul anilor '80 (totuşi parcă nu atît de pronunţată ca acum) între regiunile estice şi vestice ale ţării.

Într-adevăr, deja se conturează o Triplă Alianţă: Bucureşti-Ploieşti-Iaşi şi o Triplă Înţelegere: Timişoara-Cluj-Zalău şi zău că nu are rost. E adevărat că o concurenţă loială şi cu spirit de fair play nu poate fi decît benefică, dar în cazul de faţă e clar că mai devreme sau mai tîrziu se va ajunge la loviturile pe la spate, injurii, calomnii etc., etc. şi nu foloseşte nimănui. Mai ales acum cînd trebuie să fim uniţi cu toţii pentru scoaterea SF românesc din poziţia struţului.

Întorcîndu-mă la euROcon, trebuie să vă spun că nu-l văd drapat în scutecele rozalii de acum cîteva săptămîni, ci chiar dimpotrivă-şi asta nu pentru că scărmănarea papurii în căutare de noduri ar fi ocupaţia mea favorită- pentru că modul în care organizatorii pun problema, dincolo de praful aruncat în ochii fanilor (alegerea denumirii de euROcon pentru că ar fi EuroConul întregii Românii, alegerea aşa-zisului Comitet Naţional de Organizare şi multe altele) mă umple de revoltă: de ce trebuie să fie vinovaţi cei din afara Timişoarei de greutăţile întîmpinate de timişoreni în timpul organizării euROconului? Oricum cred că este edificator şi în acelaşi timp un semnal de alarmă asupra atmosferei din cadrul sus-numitului Comitet faptul că **Ovidiu Bufnilă** (a cărui bună credinţă şi seriozitate nu pot fi puse la îndoială) s-a retras din acesta preferînd să participe la euROcon ca simplu fan.

Mda, nu voiam să fiu chiar atît de dur, dar uneori e necesar un duş rece pentru ca lucrurile să meargă normal. Sper că rîndurile de mai sus vor fi luate în sensul în care au fost scrise şi nu răstălmăcite în fel şi chip.

Şi... măcar de n-aş avea dreptate!

Ionuţ Bănuţă

CRONICĂ

Sîmbătă 7 mai s-a desfăşurat la Buzău o întîlnire cu viitorul organizată de Asociaţiei pentru Arte şi Ştiinţe Prospective "Geneze"-Buzău.

Pe lîngă programul video, cu prezentare de muzică şi efecte speciale şi expoziţia de grafică, au fost lansate suplimentul "SuperNova" (Iaşi), revista "Jurnalul SF", "Exorcistul" de W. P. Blatty (editura Nemira 1994) şi "Jazzonia" de Ovidiu Bufnilă (editura Plumb 1992). Au venit din partea editurii Nemira Emil Bărbulescu şi Costel Postolache, de la Bacău, Ovidiu Bufnilă, de la Iaşi Michael Haulică şi de la Ploieşti Ştefan Ionescu, Dan Tărăcilă, Dănuţ Ivănescu şi Petrică Sîrbu. Au participat reprezentanţi a două posturi de radio din Buzău şi ai postului de televiziune local "Storm", precum şi redactori ai ziarelor Opinia şi Muntenia din localitate. Am avut plăcerea de a fi considerat invitat special.

A fost acordat un premiu "Pozitronic" pentru grafică de către domnul director al Casei de Cultură a municipiului Buzău, Mihai Adamescu, tînărului Gabriel Ciobanu de la "Quo Vadis?"-filiala Giurgiu, iar eu am remarcat grafica fină şi elaborată a lui Ionuţ Bănuţă, din care va apare o mostră chiar în acest număr (cu acceptul autorului ei).

Au mai fost organizate două concursuri gen "Cine ştie, cîştigă!", de editura Nemira şi de Jurnalul SF cîştigate de Dan Plăpumaru, Emil Vîlsan şi Petrică Băjenaru (pentru editura Nemira- premiile constînd în cărţi) şi de Dana Băjenaru, Rusu Ştefan şi Asociaţia Interferenţe (pentru Jurnalul SF- premiile constînd în abonamente la această publicaţie). Adrian Bănuţă, în numele Jurnalului SF a mai acordat şi un premiu pentru organizare Asociaţiei "Geneze" din Buzău.

O întîlnire plăcută şi entuziastă care, fără a avea un caracter pompos a reunit pentru un schimb util de idei autorii de literatură cu specific ştiinţifico-fantastic, promotorii acestei literaturi şi fanii, în discuţii apropiate şi captivante. Gazdele au fost gentile şi ospitaliere.

Mihail GRĂMESCU

aici se înţelege ceva

Aşa cum vă anunţam în numărul 68 al JSF-ului, Sîmbătă 23 aprilie ac, a avut loc în incinta Ecran Clubului şedinţa de alegeri şi modificare a statutului FNTSF. In urma şedinţei au fost aleşi membrii Comitetului de conducere al Federaţiei - Mihaela Muraru Mândrea, Dan Tărăcilă, Alina Popov, Ionuţ Bănuţă, Sorin Repanovici, Monaliss Gogan, Călin Giurgiu şi Mugurel Cornilă.

Cum majoritatea celor aleşi fac parte din generaţia 90 şi au un cîţiva ani buni petrecuţi în fandom totul părea OK , mai ales că obiectivele imediate - organizarea unei evidenţe a manifestărilor pentru a se evita suprapunerea lor, limitarea la maximum două manifestări pe lună, promisiunea că nu va exista manifestare la care să lipsească reprezentanţi ai Comitetului - nu puteau decît să ne bucure. Dar iată că, din diferite motive, numai 3 dintre cei care au fost aleşi în directorat - Dan Tărăcilă, Ionuţ Bănuţă, Mugurel Cornilă - binevoiesc să vină la prima adunare oficială de „după alegeri", chiar dacă nobilul scop al acesteia era alegerea preşedintelui şi a vicepreşedinţilor. Concluzia 1. (ce se impune) - aşa cum Federaţia a existat 3 ani fără să o conducă cineva va mai rezista 3 - pînă la noile alegeri.

2. fiecare îl consideră pe celălat mai bun decît el şi, în mod discret, îi permite ascensiunea spre Sfere înalte

Puţin ciudat este faptul că acest Comitet - *primul comitet legal şi ales din istoria Federaţiei* - s-a grăbit să dea sancţiuni la patru dintre organizaţii excluzîndu-le din comitetul de conducere.

Pe de o parte lucrul este înbucurător - cu cît sînt mai puţine voturi cu atît este mai puţină bătaie de cap şi lucrurile se mişcă mai repede. Pe de altă parte cu cît sînt mai multe capete cu atît sînt mai multe idei.

Se spunea în comunicatul publicat în nr 68 al JSF că „au lipsit reprezentanţii asociaţiilor din Slatina, Galaţi, Brăila" - ceea ce nu s-a menţionat era banalul fapt că nici una dintre organizaţii nu a primit invitaţie scrisă (bănuim că nici telefonică)-deoarece nu au existat bani pentru timbre - şi că veni vorba, reprezentantul asociaţiei din Galaţi venise la Buzău pentru a participa - chiar fără drept de vot la şedinţa comitetului.

Din păcate, sau din fericire, din comitet nu poate fi nimeni exclus pentru „ lipsuri organizatorice" că vorba aia „ este studenţi, are sesiune" sau „ da cine-mi plăteşte mie drumu pînă acolo" sau „ lasă că se descurcă ei şi fără mine".

De şopîrlit ar mai fi, fiindcă aşa cum am mai spus tot ceea ce contează este SF-ul şi noapte bună sf-işti din orice asociaţie faceţi parte.

Adrian Bănuţă